

**Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (UK22599) teritorijoje ir aplinkoje,
senkapio (UK16245) aplinkoje ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų
(UK33316) teritorijoje, Piliakalnio g., Alytaus m., 2011 metais atliktų
žvalgomųjų archeologinių tyrimų
A T A S K A I T A**

Autorius:

Linas Girlevičius

Kultūros paveldo centro Paveldosaugos bibliotekos Dokumentų fondai
Fondo Nr. <u>39</u>
Apyrašo Nr. <u>1</u>
Apsk. Vien. Nr. <u>2137</u>

Vilnius

2012

T U R I N Y S

Įžanga	3
Vietovės praeities ir čia anksčiau atliktų archeologinių tyrimų apžvalga	4
Darbų eiga	5
Išvados.....	13
Radinių inventorinė lentelė	15
Fotonuotraukos.....	24
Brėžinių sąrašas.....	39
Brėžiniai	40
Leidimas vykdyti archeologinius tyrimus (kopija)	51
Tyrimų projektas	52
Radinių priėmimo-perdavimo aktas (kopija)	57
Zooarcheologinės medžiagos analizė.....	59

I Ž A N G A

2011 metų liepos-rugpjūčio mėn. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Alytuje, Piliakalnio gatvėje. Šioje teritorijoje planuojama įgyvendinti projektą „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“. Šio projekto įgyvendinimo metu, saugomų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų – Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (UK16245) aplinkoje, Alytaus geležinkelio tilto liekanų (UK33316) teritorijoje ir aplinkoje – planuojama rekonstruoti Piliakalnio gatvę, prie jos esančią aikštelę automobilių stovėjimui, įrengti lankytojų rekreacijai skirtas aikšteles. Archeologiniai tyrimai Alytaus piliakalnio vakarinėje, pietvakarinėje papėdėse nebuvo atliekami, todėl rekonstruojamos automobilių aikštelės vietoje ir įrengiamų rekreacijos aikštelių vietose buvo nuspręsta atlikti didesnės apimties žvalgomuosius archeologinius tyrimus. Tokio sprendimo motyvas – tikėtina, kad piliakalnio pietinėje, pietvakarinėje papėdėje galėjusi būti gyvenvietė. Iki šiol tirtoji piliakalnio gyvenvietės dalis datuojama VII-XII amžiais, tuo tarpu piliakalnis datuojamas laikotarpiu iki XIV amžiaus. Iki pradėdant archeologinius tyrimus buvo manoma, kad panašiai kaip ir Vilniuje ar Kernavėje, XIV amžiaus ar ankstesniojo laikotarpio gyvenvietės Alytuje būta tarp piliakalnio ir upės. Žinomų ar spėjamų senovės gyvenviečių teritorijose tyrinėjimas šurfais nėra pageidautinas, todėl vietose, kur statybinių darbų metu numatyti didesnės apimties žemės darbai buvo suplanuoti tirti 5×2 m dydžio žvalgomasias perkakas. Planuota iširti 6 tokias perkakas rekonstruojamose ar naujai įrengiamose aikštelėse. Tyrimų projekte numatyta, kad priklausomai nuo to ar žvalgomosiose perkasose bus aptikta archeologijos vertybių, dar bus iširtos dvi 5×2 m dydžio žvalgomosios perkastos arba penki 2×2 m dydžio šurfai prie numatytos rekonstruoti Piliakalnio gatvės Alytaus piliakalnio artimiausioje aplinkoje. Viso archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus planuota atlikti 80 m² plote. Atsižvelgiant į tyrimų metu išaiškėjusius faktus, iširtos 7 žvalgomosios perkastos, iškasti 4 įvairaus dydžio šurfai, o taip pat padaryti 7 gręžiniai vamzdiniu, 4 cm skersmens ir 1 m ilgio grąžtu.

Atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus užsakė UAB „Conventus“. Kultūros paveldo departamento Mokslinės archeologijos komisijai patvirtinus tyrimų projektą (žr. priedus), leidimas vykdyti archeologinius tyrimus Nr. 172 (žr. priedus) 2011-07-08 išduotas archeologui Linui Girlevičiui. 2011-07-14 leidimas užregistruotas Kultūros paveldo departamento Alytaus teritoriniame padalinyje.

Visi brėžiniai ir fotonuotraukos L. Girlevičiaus.

VIETOVĖS PRAEITIES IR ČIA ANKSČIAU ATLIKTŲ ARCHEOLOGINIŲ TYRIMŲ APŽVALGA

Piliakalnis (*Vienuolyno kalnas*) įrengtas Nemuno dešiniojo kranto kyšulyje, jo santakoje su Alytupiu. Piliakalnis datuojamas I tūkstm. viduriu – XIV amžiumi. Jame stovėjo Alytaus pilis, kurios apylinkes 1377 ir 1382 metais niokojo kryžiuočiai. Alytaus pilis minima 1384 ir 1387 metais. XX amžiuje piliakalnis buvo ariamas, pylimas apardytas apkasų. 2002 metais piliakalnis sutvarkytas: padaryti takai, laiptai, nukirsti želdiniai, iškelta pietvakarinėje papėdėje buvusi sodyba, pastatytas informacinis stendas¹. Dabar pro senkapį, piliakalnio vakarinę ir pietvakarinę dalis eina žvyruota, gruntinė Piliakalnio gatvės dalis, o į pietryčius nuo geležinkelio tilto liekanų – Alytaus miškų urėdijos įrengta rekreacinė zona, kur Piliakalnio gatvės tęsinys, takai grįsti betono trinkelėmis. Tyrinėtoji teritorija buvo bent dalinai gyvenama XX amžiuje. Dabar čia yra išlikusi tik viena sodyba. Vietovė gausiai lankoma Alytaus gyventojų ir miesto svečių.

Alytaus piliakalnis nuosekliai nėra tyrinėtas. 1985 metais atlikti žvalgomojo pobūdžio tyrinėjimai Alytaus piliakalnio gyvenvietėje. Ji yra į rytus nuo piliakalnio, 1 ha dydžio plote. 1985 metais tyrinėta šiaurės vakarinė gyvenvietės dalis, esanti prie gynybinio griovio, skiriančio piliakalnį nuo gyvenvietės. Ištirtas 160 m² plotas, tirtas 0,2-0,6 m storio juodos riebios žemės kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje rasta sudegusių medinių pastatų liekanų (sienų, stulpaviečių), akmenimis apkrauti židiniai, lipdytos (grublėtosios ir lygiu paviršiumi) ir žiestos keramikos fragmentai, verpstukai ir jų fragmentai, metaliniai dirbiniai. Pagal radinius (lankinę laiptelinę segę, pentiną su spygliu, žiastą keramiką) tirtosios gyvenvietės dalies kultūrinis sluoksnis datuotas VII-XII amžiais². 1986 metais piliakalnio gyvenvietės tyrimai pratęsti. Ištirtas 80 m² plotas vakarinėje – šiaurės vakarinėje gyvenvietės dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis siekė nuo 0,2 iki 0,4 m. Nustatytas 1985 metais tirtose gyvenvietės dalyje aptikto pastato sienos ilgis (10,5 m), aptikta stulpaviečių, ūkinių duobių. Viena ūkinių duobių 3,3×2,3 m dydžio, įgilinta iki 1 m. Joje aptikta daug gyvulių kaulų ir buitinės keramikos fragmentų. Buitinė keramika lipdyta (grublėtu ir lygiu paviršiumi) ir žiesta. Surasta verpstukų, molio tinko gabalų. Gyvenvietės inventorius datuotas VII-XII amžiais³.

1984 metais individualių gyvenamųjų namų statybai skirtuose sklypuose aptikta žmonių kaulų. Nustatyta, kad toje vietoje yra senkapis. Kapinynas yra ~500 m į šiaurės vakarus nuo piliakalnio. 1984-1985 metais ištirtas 1347 m² šio laidojimo paminklo plotas,

¹ LIETUVOS PILIAKALNIAI. ATLASAS. I tomas. Sudarytojai Z. Baubonis ir G. Zabiela. Vilnius, 2005, p. 32-33.

² SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 35-37.

³ SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 38-39.

aptikti 665 kapai (iš jų 11 dvigubų, po vieną trigubą ir šešiagubą). Kapai datuoti XIV-XVII amžiais. Aptiktas didelis kiekis kaulų iš suardytų XIV-XV amžiais datuojamų kapų. Šie suardyti laidojant mirusiuosius XVI-XVII amžiais. Gana didelė dalis kapų buvo su įkapėmis, tarp kurių daug monetų. Tai padėjo gerai datuoti ne tik kapus, bet ir patikslinti kitų kapuose rastų dirbinių chronologiją⁴. 1986 metais Alytaus kapinynas baigtas pilnai ištirti. Ištirtas dar 1161 m² plotas (viso 2998 m²), aptikti 487 kapai (viso 1152). Kapinyno teritorijoje buvo numatyta įrengti apžvalgos aikštelę, pastatyti skulptūrą⁵.

D A R B Ū E I G A

Pirmąsias dvi žvalgomasias perkakas nutarta iškasti medinių skulptūrų juosiamoje automobiliais išvažinėtoje gruntinėje aikštelėje į pietus nuo piliakalnio (žr. situacijos planą), mat apžiūrint teritoriją, kurioje būtina atlikti archeologinius tyrimus, čia pastebėtas ardomas kultūrinį sluoksnį primenantis žemės sluoksnis – juoda degėsinga žemė.

Žvalgomoji perkasa 1 (fotonuotraukos 1-12, brėžiniai Nr. 3-4) stačiakampio plano, 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki B, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 5. Plotas tirtas iki įžemio, kuris pasiektas ~1,8 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Velėna dengė tik menką dalį perkastos vietos. Tirtoje vietoje po menku augaliniu sluoksniu tirtas ~30 cm storio pilkos smėlingos žemės sluoksnis. Pagal šiame sluoksnyje aptiktus radinius (metalinius, keraminius, plastikinius dirbinius ar jų fragmentus – žr. fotonuotrauką 76) nustatyta, kad jis susiformavo XX-XXI amžiais. Pilkos žemės sluoksnyje atkastos vertikalios apirusios 20 cm skersmens stulpo liekanos, greta jos, ~1 m atstumu į pietus – vertikalios plieninio kampuočio viršutinė dalis. Tai veikiausiai senos orinės elektros perdavimo linijos stulpo liekanos. Tolimesnėje tyrimų eigoje nustatyta, kad tiek stulpas, tiek kampuočio (įžeminimas) buvo įleisti į vertikalius atitinkamai 50 cm ir 30 cm skersmens gręžinius. Stulpas buvo įgilintas iki įžemio – 1,8 m gylio nuo dabartinio žemės paviršiaus, kampuočio – sukaltas giliau. Po pilkos smėlingos žemės sluoksniu atkastas smėlio sluoksniu paviršius (fotonuotrauka 3). Siekiant nustatyti ar tai įžemis, gilintasi pietrytinėje perkastos dalyje (fotonuotrauka 4). Nustatyta, kad po 80-100 cm storio suplauto smėlio sluoksniu yra išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis. Smėlio sluoksnį nuo juodos degėsingos žemės kultūrinio sluoksniu horizonto skyrė ~1-3 cm storio molio, šlyno tarp sluoksniu. Jame buvo surastas gyvulio kaulo fragmentas. Atkasto juodos žemės sluoksniu paviršius nebuvo lygus, jame

⁴ SVETIKAS E., *Alytaus plokštinis kapinynas // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais*. Vilnius, 1986, p. 99-102.

⁵ SVETIKAS E., *Alytaus kapinynas // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais*. Vilnius, 1988, p. 158-160.

matėsi smėlio dėmės. Suplautas smėlis tikriausiai užpildė sunykus mediniams vertikaliems kuolams atsiradusias ertmes. Jau pačiame juodos žemės paviršiuje buvo aptikta archeologinių radinių. Šiaurės vakarinėje perkastos dalyje sluoksnio paviršiuje surasta XIII-XIV amžiumi datuotina keraminio indo (puodo) šukė (inv. Nr. 2), pietrytinėje dalyje – V-VI amžių sandūra datuojamas⁶ keraminis verpstukas (inv. Nr. 1). Juodame degėsingame 25-35 cm storio kultūrinio sluoksnio horizonte surastas gana didelis kiekis archeologinių radinių: geležinio dirbinio fragmentas (inv. Nr. 3), titnago skaldytinis (inv. Nr. 4), molio tinko gabaliukas (inv. Nr. 5), stambių ir smulkesnių grublėtosios keramikos fragmentų (inv. Nr. 6-67, fotonuotrauka 79), nedidelis kiekis lipdytų puodų šukių lygiu paviršiumi (inv. Nr. 68-73), gyvūnų kaulų. Juodoje žemėje surastas gana didelis kiekis perdegusių akmenų, tačiau nepavyko nustatyti ar jie sudarė kažkokią konstrukciją (pvz. židinius). Po juodos žemės sluoksniu, kai kuriose vietose nuo aukščiau buvusio atskirtas 2-3 cm storio molio sluoksneliu, tirtas pilkos spalvos riebios žemės sluoksnis. Archeologinių radinių aptikta tik viršutinėje šio sluoksnio dalyje. Tai smulkūs grublėtosios keramikos fragmentai (inv. Nr. 102-103), gyvūnų kaulai. Radinių šiame, 30-40 cm storio, sluoksnyje surasta nedaug, po juo atkastas pilko smėlio, žvyro įžemis.

Žvalgomoji perkasa 2 (fotonuotraukos 13-24, brėžiniai Nr. 5-6) stačiakampio plano, 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis. Ji iškasta į pietus-pietryčius nuo žvalgomosios perkastos 1. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki B, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 5. Plotas tirtas iki įžemio, kuris pasiektas 0,85-1,0 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Velėna tirtoje vietoje labai plona, tik ~4-5 cm storio. Po velėna kastas ~25 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Pagal šiame sluoksnyje aptiktus metalinius ir keraminius radinius nustatyta, kad jis susiformavo XX amžiuje. Po pilkos žemės sluoksniu ~30 cm gylyje atkastas smėlio sluoksnio paviršius (fotonuotrauka 13). Tyrimų metu nustatyta, kad sąnašinio smėlio sluoksnis yra 20-25 cm storio. Po smėlio sluoksniu ir žemiau jo buvusiu sąnašiniu molio, šlyno sluoksniu, ~50 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas juodos degėsingos žemės paviršius (fotonuotraukos 14-17). Jame matomos apvalios smėlio lizės – smėlis užpildė ertmes, susidariusias sunykus vertikaliems mediniams kuolams. Juodoje žemėje aptiktas gana didelis kiekis radinių: geležies lydimo šlako gabaliukas (inv. Nr. 74), titnaginys dirbinys (inv. Nr. 75), keraminių lipdytų indų lygiu (inv. Nr. 76-80), grublėtu (inv. Nr. 81-100) ir brūkšniuotu (inv. Nr. 101) paviršiumi fragmentų, gyvūnų kaulų. Juodos žemės sluoksnis 10-30 cm storio, pietvakariniame perkastos kampe, kv. A/5 juodos žemės sluoksnio storis didesnis – 50 cm – čia būta kažkokių

⁶ Datuojant archeologinius radinius konsultavo doc. dr. Aleksiejus Luchtanas;

duobutės. Po juodos žemės sluoksniu, virš ~90 cm gylyje atkasto šlyno įžemio, ištirtas iki 25 cm storio pilkos, kiek maišytos su smėliu žemės sluoksnis (fotonuotraukos 18-19). Archeologinių radinių rasta tik viršutinėje šio sluoksnio dalyje. Surasti du titnaginiai dirbiniai (inv. Nr. 104-105), kurių darbinės dalys retušuotos. Šie datuoti I amžiumi pr. Kr. – pirmaisiais amžiais po Kr. Taip pat surasta keletas lipdytos keramikos fragmentų. Tai I-II amžiais po Kr. datuojami brūkšniuotosios keramikos (inv. Nr. 106-107) ir juodosios keramikos gludintu paviršiumi fragmentai (inv. Nr. 108-110). Žemiau šio sluoksnio atkastas šlyno įžemis. Jame išryškėjo 4-10 cm skersmens vertikalių medinių kuolų ir horizontalių panašaus skersmens pagalių liekanų (fotonuotraukos 20-23). Siekiant nustatyti ar šlynas tikrai yra įžemis, pasigilinta pietiniame perkaso kampe. Nustatyta, kad po šlynu, kuris yra įžemis, slūgso žvyro, gargždo sluoksnis (fotonuotrauka 24).

Žvalgomosios perkaso 3 ir 4 ištirtos dešiniajame Alytupio upelio žemupio krante esančioje medinių skulptūrų dalinai juosiamoje automobiliais išvažinėtoje gruntinėje aikštelėje (žr. situacijos planą).

Žvalgomoji perkasa 3 iškasta apytikrėje suprojektuotų požeminių šiukšlių konteinerių vietoje. Tirtoji vieta (fotonuotraukos 25-35, brėžinys Nr. 7) stačiakampio plano, perkasa 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki B, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 5. Didžioji ploto dalis tirta iki 1,1-1,4 m gylio, vėliau, perkasoje neaptikus archeologijos vertybių, pietrytinėje jos dalyje buvo pasigilinta iki 2,6 m gylio nuo žemės paviršiaus. Perkaso ploto paviršių dengė iki 5 cm storio velėna. Giliau kastas mechaniškai suformuotas maišytas, plūktas žvyro, molio su nedideliais akmenimis sluoksnis. Šio, XX amžiaus II puse datuojamo, sluoksnio storis 55-80 cm. Sluoksnis turbūt suformuotas rekonstruojant greta esančią Piliakalnio gatvę – vyresnio amžiaus vietinių gyventojų liudijimu anksčiau ši gatvės dalis buvo gerokai statesnė, o nuožulnesne padaryta sovietmečiu. Po storu suplūktu sluoksniu atkasti balto, pilko smėlio sluoksniai. 60-90 cm gylyje atkastas šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi (Nemuno link) žemėjantis rusvai pilko smėlio sluoksnio paviršius (fotonuotrauka 27). Jame surasta keletas smulkių geležinių dirbinių fragmentų, tačiau jų datavimo tuo metu nustatyti nepavyko. Nukasus šį sluoksnį atkastas balto smėlio sluoksnis (fotonuotraukos 28-29). Nuo šio sluoksnio paviršiaus gilintasi gilyn tik pietrytinėje žvalgomosios perkaso dalyje, ~1×1 m dydžio plotelyje prie perkaso pietrytinės sienelės (fotonuotrauka 30). Po suplauto ar nuo šlaitų nuslinkusio smėlio sluoksniais, kurių vienas nuo kito atskirti 2-3 cm storio molio tarp sluoksnio, 1,8 m gylyje atkastas horizontalus rusvai pilkos smėlingos žemės sluoksnio paviršius. Nustatyta, kad šis sluoksnis tirtoje vietoje 60 cm

storio. Archeologinių radinių tirtuoje šio sluoksnio dalyje neaptikta, jame būta tik kriauklelių itin smulkių nuolaužų. Sluoksnis veikiausiai suformuotas vandens. Po šiuo sluoksniu 2,4 m gylyje atkastas smėlio sluoksnio paviršius. Tirta 20 cm storio šio sluoksnio dalis, archeologijos vertybių joje neaptikta, galima manyti, kad jų nėra ir visame tirtame perkaso plote.

Žvalgomoji perkasa 4 (fotonuotraukos 31-38, brėžinys Nr. 8) stačiakampio plano, 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės rytų – pietvakarių kryptimis. Ji iškasta į vakarus nuo žvalgomosios perkaso 3. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki E, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 2. Plotas tirtas iki 90 cm gylio, vėliau buvo gilinamasi pietvakarinėje, 2×2 m dydžio, perkaso dalyje. Atlikus tyrimus pietvakarinėje perkaso dalyje iki 1,5 m gylio, buvo gilinamasi iki įžemio, kuris, o taip pat ir gruntinis vanduo pasiektas 2,2-2,3 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Perkaso plotą dengė iki 10 cm storio velėnos sluoksnis. Po juo atkastas smėlio sluoksnio paviršius (fotonuotrauka 31). Giliau kasti sluoksniais suplauti pilko ir balto smėlio sluoksneliai. 40-50 cm gylyje nuo žemės paviršiaus atkastas balto smėlio sluoksnis (fotonuotrauka 32). Po šiuo, iki 30 cm storio, sluoksniu atkastas rusvai pilko smėlio sluoksnio paviršius (fotonuotrauka 33). Šiame 20-30 cm storio, veikiausiai Nemuno upės vandens suplautame, sluoksnyje aptikta XX amžiumi datuojamų geležinių archeologinių radinių (fotonuotrauka 80). Ištyrus šį sluoksnį (fotonuotraukos 34-35), buvo gilinamasi tik pietvakarinėje perkaso dalyje (fotonuotraukos 36-37). Žemiau sluoksnio su geležiniais radiniais tirti suplauti balto smėlio, pilkos smėlingos žemės, balto smėlio sluoksniai be archeologinių radinių. 90-100 cm gylyje nuo žemės paviršiaus ploto pietvakarinėje dalyje atkastas sluoksniais suplautas molio ir smėlio sluoksnis, kuriame būta angliukų ir stambių medienos degėsių. Šio sluoksnio susidarymo aplinkybės, tikslesnis datavimas nenustatytas – nerasta tiksliau datuojančių archeologinių radinių. Galima tik spėti, kad sluoksnis susidarė tuo metu kai buvo sudeginta piliakalnio papėdėje buvusi gyvenvietė, kurios kultūrinis sluoksnis tirtas žvalgomosiose perkaso 1, 2 ir 7. Žemiau 20-40 cm storio sluoksnio su degėsiomis buvo tiriamas tik vakarinis perkaso kampas, tirta iki 50×50 cm dydžio tiriamojo ploto dalis (fotonuotrauka 38). Po 60-70 cm storio suplauto žvyro sluoksniu, 2,1 m gylyje nuo žemės paviršiaus, čia atkastas juodo uždumblėjusio smėlio sluoksnio paviršius. Šis sluoksnis tik ~10 cm storio, archeologinių radinių jame neaptikta. Po juodo smėlio sluoksniu atkastas pilko vandeningo smėlio sluoksnis. Manome, kad tai įžemis.

Žvalgomoji perkasa 5 (fotonuotraukos 39-46) ištirta prie numatomos rekonstruoti automobilių stovėjimo aikštelės kairiajame Alytupio upelio žemupio krante (žr.

situacijos planą brėž. Nr. 1). Sumanymo tirti žvalgomąsias perkakas dabartinėje automobilių stovėjimo aikštelėje atsisakyta dėl dviejų priežasčių: 1) piliakalnius ir jų aplinką lanko didelis skaičius alytiškių ir miesto svečių, kasti bet kokias didesnes iškasas, kurias sudėtinga apšviesti tamsiuoju paros metu čia yra nesaugu; 2) vietoje, kur įrengta automobilių stovėjimo aikštelė, kyšulio iš kurio suformuotas piliakalnis, pietvakarinis galas yra nukastas arba suardytas erozijos – tikimybė aikštelės vietoje aptikti archeologijos vertybių buvo menka. Vėliau jau minėto kyšulio papėdėje ištirtas šurfas 4 (žr. situacijos planą, tekstą toliau). Žvalgomoji perkasa 5 stačiakampio plano, 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis. Po velėna perkastos plote tirti sąnašiniai, suplauti įvairių geltonos, rudos spalvų atspalvių smėlio, žvyro sluoksniai. Viename jų, tirtame 30-40 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, aptikta XX amžiumi datuojamų geležinių archeologinių radinių. Kitas sluoksnis su geležiniais dirbiniais tirtas 90-100 cm gylyje. Jame aptikta geležinė kaltinė vinis. Galbūt šį sluoksnį reiktų sieti su geležinkelio tilto Alytuje statyba XIX amžiaus pabaigoje. Geležiniai dirbiniai į sąnašinius sluoksnius galėjo patekti su medinėmis tilto statybos detalėmis, atliekomis. Aukščiau esantis sluoksnis su geležiniais radiniais galėjo susiformuoti tilto susprogdinimo, remonto, ardymo metu jau XX amžiuje. Žvalgomosios perkastos 5 pagrindinė dalis buvo ištirta iki 1,4 m gylio, tačiau archeologijos vertybių joje neaptikta. Šiaurės vakarinėje dalyje buvo pasigilinta iki 1,6-1,7 m gylio nuo žemės paviršiaus, o vėliau iškasta iki 50×50 cm dydžio duobė, prigludusi prie šiaurės vakarinės tirtos ploto sienelės. Čia gilintasi iki 2,2 m gylio (fotonuotrauka 46). Kasti suplauti smėlio, žvyro sluoksniai be archeologinių radinių. 2,2 m gylyje atkastas stambaus žvyro sluoksnio paviršius. Tikėtina, kad tai įžemis. Kadangi vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų nebuvo identifikuota, grafinis suplautų sluoksnių vaizdavimas sudėtingas, grafinė žvalgomosios perkastos fiksacija nebuvo atliekama – apsiribota fotofiksacija.

Žvalgomoji perkasa 6 (fotonuotraukos 47-52, brėžinys Nr. 9) tirta prie Piliakalnio gatvės ir keliuko į vienintelę piliakalnio papėdėje išlikusią sodybą išsišakojimo, apytikrėje vietoje kur ketinama statyti transformatorinę. Žvalgomoji perkasa gana nedaug nutolusi į pietus-pietryčius nuo žvalgomosios perkastos 2 (žr. brėžinį Nr. 1). Žvalgomoji perkasa 6 stačiakampio plano, 5×2 m dydžio, orientuota šiaurės vakarų – pietryčių kryptimis. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki B, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 5. Plotas tirtas iki įžemio, kuris pasiektas 35-65 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Perkastos vietos paviršių dengė dilgėlių, kiečių, gervuogių velėna, buvo priaugę gana aukštų savaiminių medelių. Po velėna kasti veikiausiai XX amžiuje susiformavę (suformuoti) pilkos žemės sluoksniai, kuriuose gausu metalinių dirbinių (spygliuotos vielos

gabalu, vinių, varžtų, veržlių ir kt. – neinventorinti), raudonos spalvos degto molio plytų duženu. Šių radinių surasta ir ant smėlio įžemio, nuo geležinių dirbinių gausos smėlio įžemis vietomis net pasidengęs rūdimis. Atkasus švaraus smėlio sluoksnio paviršių nutarta nebesigilinti, o abiejuose perkaso galuose išgręžti po vieną gręžinį. Gręžiniais nustatyta, kad iki 1 m gylio nuo smėlio sluoksnio paviršiaus vertingo kultūrinio sluoksnio nesama – čia slūgso suplauti smėlio, žvyro sluoksniai. Archeologijos vertybių perkasoje 6 neaptikta.

Žvalgomoji perkasa 7 (fotonuotraukos 53-60, brėžiniai Nr. 9-10) tirta greta Piliakalnio gatvės važiuojamosios dalies, žemesnėje prie gatvės esančio šlaito dalyje (buvusiame įvažiavime į vieną čia buvusių sodybų?), į vakarus nuo žvalgomosios perkastos 1 (žr. brėžinį Nr. 1). Žemės paviršius perkastos vietoje žemėjantis šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi, gatvės, Nemuno upės vagos link. Nuo šiaurės vakarinio kampo perkasa suskirstyta 1×1 m dydžio kvadratais, kuriems iš vakarų į rytus suteikti indeksai lotyniškais raidėmis nuo A iki B, o iš šiaurės į pietus arabiškais skaitmenimis – nuo 1 iki 5. Tiriamoji vieta buvo padengta velėna. Nuimant velėną aptikta Rusijos imperijos 3 kapeikų moneta (inv. Nr. 111). Po velėna kastas iki 20 cm storio fragmentiškas šviesiai pilkos žemės sluoksnis, kuriame aptikta keletas itin smulkių grublėtosios keramikos fragmentų (neinventorinti). Žemiau šviesiai pilkos žemės sluoksnio atkastas tamsiai pilkos, molingos žemės sluoksnis. Sluoksnyje yra degėsių, aptikta gyvūnų kaulų, smulkių keramikos gabaliukų (neinventorinti). Šio kultūrinio sluoksnio horizonto storis perkasoje siekė 30-75 cm. Pietrytinėje perkastos dalyje, kv. B/3-5, virš pilkos molingos žemės sluoksnio fiksuotas iki 30 cm storio maišyto smėlio sluoksnis. Nukasus pilkos molingos žemės sluoksnį nustatyta, kad toje vietoje, būta ūkinės duobės – pusapvalis duobės kontūras išryškėjo 60-120 cm gylyje atkastame šlyno (priemolio) įžemyje (fotonuotraukos 55-59). Tiriant į perkasą patenkančią ūkinės duobės dalį nustatyta, kad ūkinė duobė nuo įžemio paviršiaus įgilinta ~50 cm, iki stambaus žvyro sluoksnio (fotonuotrauka 60). Duobės dugnas plokščias. Tirtosios duobės dalies užpilde aptiktas grublėtosios keramikos fragmentas (inv. Nr. 112). Šlyno įžemio paviršiuje būta nedidelio kiekio angliukų, išryškėjo medinių 6-10 cm skersmens kuoliukų liekanų vietos. Įžemio paviršius beveik sutampa su dabartine Piliakalnio gatvės danga, galima manyti, kad žvalgomųjų perkasų 1, 2 ir 7 aplinkoje gatvės ir šlaito prie jos formavimo metu vertinga kultūrinio sluoksnio dalis buvo didesne dalimi sunaikinta – nustumta link Nemuno upės vagos.

Baigus tirti žvalgomasias perkastas ištirti 4 šurfai.

Šurfas 1 (fotonuotraukos 61-64, brėžinys Nr. 11) ištirtas netoli geležinkelio tilto liekanų, ketinamos įrengti aikštelės prie suprojektuotų metalinių laiptų į numatomo rekonstruoti tilto liekanų atramą (žr. brėžinį Nr. 1). Šurfas 2×2 m dydžio. Šurfe kastas

nestabilus gruntas – maišytas žvyras, šlynas, priemolis. Iki 60 cm gylio kasant šurfa, grunte aptiktas itin didelis kiekis geležinių radinių: įvairaus dydžio kaltinių (keturkampio skerspjuvio) vinių, varžtų, veržlių (fotonuotraukos 81-82). Šie radiniai sietini su tilto statybos ar rekonstrukcijos darbais. Vakarinėje šurfo dalyje atkastos kažkokio statinio liekanos – pietų-šiaurės kryptimi orientuotas horizontalus suiręs rąstas, o greta šio – vertikalus rąstas. Rytiniame šurfo kampe buvo nutarta 50×50 cm dydžio plotelyje pasigilinti giliau. Išsikasta iki 1,2 m gylio, dar ir tokiaame gylyje aptikta geležinių tilto detalių. Siekiant nesukelti pavojaus eismo dalyviams (čia Alytaus miškų urėdijos įrengtos rekreacinės zonos lankytojai pasistato automobilius, apsisukinėja jais) šurfas giliau nebebuvo kasamas.

Šurfas 2 (fotonuotraukos 65-68) ištirtas į pietus nuo medinės skulptūros „Nemunas“, prie Piliakalnio gatvės, tarp žvalgomosios perkastos 6 ir šurfo 1 (žr. brėžinį Nr. 1). Šurfas 1×1 m dydžio, kastas iki 40 cm gylio. Po velėna kasti suplauti smėlio, žvyro sluoksniai. Archeologinių radinių šiuose sluoksniuose neaptikta. Siekiant nustatyti ar žemiau suplautų sluoksnių yra vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų vidurinėje šurfo dalyje išgręžtas 1 m gylio nuo šurfo dugno gręžinys. Pragręžti suplauti smėlio sluoksniai, gražtas atsirėmė į tvirtą kriauklių duženų ar žvyro sluoksnį.

Šurfas 3 (fotonuotraukos 69-70) ištirtas prie Piliakalnio gatvės ant kalnelio į pietryčius nuo Alytaus senkapio. Pastebėta, kad čia yra kasamas smėlis, todėl kiek palygintos šios iškasos sienelės, suformuota 2×1 m dydžio šiaurės vakarų – pietryčių kryptimi orientuotas šurfas. Jame nuo pat žemės paviršiaus iki 60-100 cm gylio kastas gelsvai baltas smėlis. Archeologijos vertybių tirtroje vietoje neaptikta.

Šurfas 4 (fotonuotraukos 71-75, brėžinys Nr. 11) ištirtas kyšulio, kuriame buvo įrengtas Alytaus piliakalnis, vakarinio galo pietvakarinėje papėdėje, visiškai prie automobilių stovėjimo aikštelės (žr. situacijos planą). Šurfas 2×1 m dydžio, orientuotas šiaurės vakarų-pietryčių kryptimi. Šurfas kastas iki 1 m gylio. Šurfo paviršius žemėja šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi. Po velėna kastas iki 10 cm storio smėlio sluoksnis. Žemiau kasti bendro 55-60 cm storio smėlio, žvyro sluoksniai, taip pat žemėjantys šiaurės rytų – pietvakarių kryptimi. Po šiais sluoksniais 70-80 cm gylyje nuo žemės paviršiaus tirtas iki 10 cm storio tamsiai pilkos žemės sluoksnis, kuriame archeologinių radinių neaptikta. Po šiuo sluoksniu atkastas 12-20 cm storio stambaus žvyro sluoksnis. Po šiuo sluoksniu 90-95 cm gylyje atkastas smėlio sluoksnis. Iškasus šurfa iki 1 m gylio, jo vidurinėje dalyje padarytas 1 m gylio gręžinys. Viršutinėje jo dalyje fiksuotas 40 cm storio molingo žvyro sluoksnis, giliau – baltas smėlis be antropogeninės veiklos požymių. Archeologijos vertybių šurfo 4 vietoje neaptikta.

Bent apytikriai nustatyti ar esama vertingo kultūrinio sluoksnio ties numatoma rekonstruoti Piliakalnio gatve, vietose, kur buvo tikimybė aptikti kultūrinį sluoksnį buvo

padaryti 7 gręžiniai 1 m ilgio gražtu. Gręžiniai 1-4 padaryti pietvakariniame Piliakalnio gatvės atkarpos pakraštyje, gręžiniai 5-7 – ant terasos, plytinčios piliakalnio pietvakarinėje papėdėje, šlaito viršaus (žr. bręžinį Nr. 1).

Gręžinyje 1 įžemis 1 m gylyje neaptiktas, gręžinyje fiksuotas pilkos žemės su smėliu sluoksnis. **Gręžinyje 2** įžemis 1 m gylyje neaptiktas, gręžinyje fiksuotas pilkos žemės su smėliu sluoksnis. Tikėtina, kad gręžiniuose 1 ir 2 fiksuotieji pilkos žemės sluoksniai – įrengiant Piliakalnio gatvę nustumdytas, suardytas kultūrinis sluoksnis. **Gręžinyje 3** fiksuoti smėlio sluoksniai. **Gręžinyje 4** fiksuota, kad čia iki 30 cm gylio yra pilkos smėlingos žemės sluoksnis (XX amžius?), giliau – suplauti smėlio sluoksniai. **Gręžinyje 5** fiksuota, kad čia iki 50 cm gylio yra pilkos žemės sluoksnis, giliau – baltas smėlis. **Gręžinyje 6** fiksuota, kad čia iki 30 cm gylio yra pilkos žemės sluoksnis, giliau iki 60 cm gylio – baltas smėlis, dar giliau – suplautas (?) pilkšvas, rusvas smėlis. **Gręžinyje 7** fiksuota, kad čia iki 40 cm gylio slūgso pilkos žemės sluoksnis, giliau – pilkos smėlingos žemės sluoksnis.

I Š V A D O S

1. 2011 metų liepos-rugpjūčio mėn. atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrimai Alytuje, Piliakalnio gatvėje, kur planuojant įgyvendinti projektą „Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“ numatoma atlikti žemės kasimo darbus. Archeologiniai tyrimai atlikti ~80 m² plote. Iširtos 7 žvalgomosios perkastos, kurių kiekvienos plotas po 10 m², 4 įvairaus dydžio šurfai, išgręžti 7 žvalgomieji gręžiniai.
2. Nustatyta, kad archeologiškai vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai slūgso teritorijoje esančioje į pietus nuo Alytaus piliakalnio. Jie fiksuoti žvalgomosiose perkastose 1, 2 ir 7, galbūt gręžiniuose 1, 2 ir 7. Ankstyviausiame kultūrinio sluoksnio horizonte čia tyrimų metu aptikti archeologiniai radiniai (titnago gaminiai) datuoti I amžiumi pr. Kr. – I amžiumi po Kr. Taip pat surasta radinių, kurie datuojami I-II amžiais po Kr. – brūkšniuotosios keramikos ir juodos keramikos lygiu paviršiumi fragmentai. Intensyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas preliminariai datuojamas III-VII amžiais po Kr., jame surasta grublėtosios keramikos fragmentų, lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentų, V-VI amžių riba datuojamas verpstukas. Papėdės gyvenvietėje (gyvenvietės dalyje) surasta ir medinių konstrukcijų liekanų, perdegusių akmenų (suardytų židinių), minimo laikotarpio sluoksnyje yra daug degusių, tikriausiai gyvenvietė buvo sudeginta. Spėjama, kad gyvenvietės degusių aptikta ir kitapus Alytupio tirtose žvalgomosiose perkastose 4. Viršutinėje kultūrinio sluoksnio, kuris kai kur slūgso po storais (iki 1 m storio) sąnašiais smėlio sluoksniais, dalyje surasta XIII-XIV amžiumi datuota žiestos ar apžiestos keramikos šukė. Pažymėtina, kad kultūrinis sluoksnis yra išplitęs ir už saugomos Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (unikalus kodas – 22599) teritorijos ribų. Vietoje, kur ~1300 m² plote ketinama įrengti rekreacijai skirtą aikštelę, kultūrinis sluoksnis yra ardomas žmonių veiklos ir erozijos. Kultūrinį sluoksnį čia reikia apsaugoti arba ardomas vietas pilnai iširti. Numatomus žemės darbus reikia suplanuoti taip, kad jie minimaliai pakenktų kultūriniam sluoksniui. Teritorijos, kurioje aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, tikslios ribos dar nėra nustatytos. Alytaus piliakalnio su gyvenvieta teritorijos ribose ir teritorijoje į pietus nuo piliakalnio, kur aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, didesnės apimties žemės darbų vietose būtina atlikti *nuoseklius archeologinius tyrimus*. Tyrimų pobūdis priklausytų nuo numatytų žemės darbų apimčių.
3. Kitose tirtose vietose archeologiškai vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų neaptikta, didelėje teritorijoje fiksuoti erozijos suformuoti, Nemuno upės suplauti sluoksniai, kuriuose aptinkama ir XIX amžiaus pabaiga – XX amžiumi datuojamų geležinių

radinių. Kultūrinio sluoksnio neaptikta ir dalyje Alytaus piliakalnio su gyvenviete teritorijos. Žvalgomosios perkastos 5, šurfo 4, grėžinių 3, 4, 5, 6 tyrimų vietų apribotoje teritorijoje statybinių darbų metu pakankamas archeologinių tyrimų pobūdis – *archeologiniai žvalgymai*. Šių archeologinių darbų metu aptikus archeologijos vertybių tyrimų pobūdį gali tekti keisti.

4. Baigus tyrimus visos tirtos vietos užkastos, jų paviršius padengtas velėna.
5. Apie tyrimų rezultatus informuotas Kultūros paveldo departamento Alytaus teritorinis padalinys.
6. Archeologinių tyrimų metu aptikti radiniai perduoti Alytaus kraštotyros muziejui.

Vilnius 2012-01-24

Dr. Linas Girlevičius
Nekilnojamojo kultūros paveldo
apsaugos specialisto atestato Nr. 1860

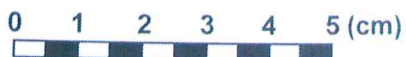

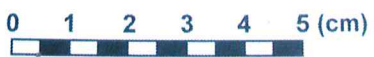

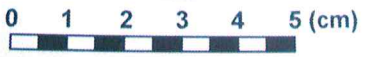

RADINIŲ INVENTORINĖ LENTELĖ

Inv. Nr.	Aprašymas	Fotonuotrauka
<i>Žvalgomoji perkasa 1. Juodos degėsingos žemės paviršiuje</i>		
1	<p>Verpstukas, keramika. Dirbinys cilindro pavidalo, 39 mm skersmens ir 12-12,5 mm aukščio, jo viduryje – 15 mm apskrita skylė. Verpstuko briaunoje – 2 lygiagretūs grioveliai. Dirbinio molio masėje – grūstas granitas. Radinys datuotinas V-VI amžių po Kr. riba. Surastas kv. A/5.</p>	
2	<p>Indo, keramika, šukė – kaklo fragmentas. Indas (puodas) lipdytas ir apžiestas, išdegtas redukciniėje aplinkoje. Molio masėje – smėlio ir grūsto granito liesikliai. Indas kaklo-petelių srityje buvo puoštas įrėžtu „bangelės“ ir (ap-) žiedimo metu padarytu horizontalių linijų ornamentais. Fragmentas 50×50×9 mm dydžio. Radinys datuotinas XIV amžiumi, surastas kv. A/1.</p>	
<i>Žvalgomoji perkasa 1. Juodos degėsingos žemės sluoksnyje</i>		
3	<p>Dirbinys ar jo fragmentas, geležis, sunykęs, stipriai korodavęs. 40×25×12 mm dydžio.</p>	
4	<p>Skaldytinis netaisyklingas, titnagas. 50×45×25 mm dydžio.</p>	

5	<p>Dirbinio, degtas molis, fragmentas – galbūt molio tinko gabaliukas. Molio masėje – mažičiai akmenukai. 52×47×23 mm dydžio.</p>	
6	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 90×80×12 mm dydžio.</p>	
7	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 92×70×14 mm dydžio.</p>	
8	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 65×60×35 mm dydžio.</p>	

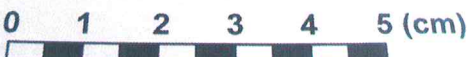

9	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 90×80×12 mm dydžio.</p>	
10	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 90×80×12 mm dydžio.</p>	
11	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 60×60×12 mm dydžio.</p>	
12	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 82×60×12 mm dydžio.</p>	

13	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 90×80×12 mm dydžio.	
14-67	Indų, keramika, fragmentai. Grublėtosios keramikos puodų sienelių šukės. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. Įvairių dydžio. <i>Neinventorinta 30 smulkių šukių</i>	Žr. fotonuotrauką 79
68	Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 65×55×7 mm dydžio.	
69	Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 60×60×6 mm dydžio.	
70	Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodelio sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 65×55×7 mm dydžio.	

71	<p>Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodelio sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 50×34×5 mm dydžio.</p>	
72	<p>Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodelio sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 42×15×6 mm dydžio.</p>	
73	<p>Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 55×55×9 mm dydžio. Dirbinio sienelės storis – 9 mm.</p>	
<p><i>Žvalgomoji perkasa 2. Juodos degėsingos žemės sluoksnyje</i></p>		
74	<p>Geležies lydimo šlako gabaliukas. 40×40×24 mm dydžio.</p>	
75	<p>Nuoskala su utilizacijos žymėmis, titnagas. 46×36×9 mm dydžio.</p>	

76	Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 60×60×6 mm dydžio.	 <p>0 1 2 3 4 5 (cm)</p>
77-79	Indų, keramika, fragmentai. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodų, puodelių sienelių šukės. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. Įvairių dydžių.	Žr. fotonuotrauką 78
80	Indo, keramika, fragmentas. Lipdytos, lygiu paviršiumi keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 36×30×10 mm dydžio.	 <p>0 1 2 3 4 5 (cm)</p>
81	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 42×27×8 mm dydžio.	 <p>0 1 2 3 4 5 (cm)</p>
82	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės viršutinės dalies (pakraščio, kaklo) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 44×30×8 mm dydžio.	 <p>0 1 2 3 4 5 (cm)</p>
83	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 40×36×15 mm dydžio.	 <p>0 1 2 3 4 5 (cm)</p>

84-100	Indų, keramika, fragmentai. Grublėtosios keramikos puodų sienelių šukės. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. Įvairių dydžio.	Žr. fonuotrauką 77
101	Indo, keramika, fragmentas. Brūkšniuotosios keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 40×26×8 mm dydžio.	
<i>Žvalgomoji perkasa 1. Pilkos žemės sluoksnio (virš įžemio) paviršiuje</i>		
102	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 60×37×15 mm dydžio.	
103	Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 46×46×12 mm dydžio.	
<i>Žvalgomoji perkasa 2. Pilkos smėlingos žemės sluoksnio (virš įžemio) viršutinėje dalyje</i>		
104	Dirbinys, titnagas. Jis veikiausiai buvo skirtas gremžimui, nusmailėjanti dalis – skylutėms daryti. Dirbinio darbinė dalis retušuota. 51×22×17 mm dydžio. Dirbinį patogu paimti kaire ranka. Datuotinas I amžiumi pr. Kr. – pirmaisiais amžiais po Kr.	

105	Dirbinys, titnagas. Dirbinio darbinė dalis retušuota. Jis veikiausiai buvo skirtas grenžimui. 57×22×6 mm dydžio. Datuotinas I amžiumi pr. Kr. – pirmaisiais amžiais po Kr.	
106	Indo, keramika, fragmentas. Brūkšniuotosios keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 57×45×6 mm dydžio. Datuotinas I-II amžiais po Kr.	
107	Indo, keramika, fragmentas. Brūkšniuotosios keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 58×50×5 mm dydžio. Datuotinas I-II amžiais po Kr.	
108	Indo, keramika, fragmentas. Juodosios gludintu paviršiumi keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – smėlio liesiklis. 35×33×9 mm dydžio. Datuotinas I-II amžiais po Kr.	
109	Indo, keramika, fragmentas. Juodosios gludintu paviršiumi keramikos puodo kaklo šukė. Molio masėje – smėlio liesiklis. 35×33×9 mm dydžio. Datuotinas I-II amžiais po Kr.	
110	Indo, keramika, fragmentas. Juodosios gludintu paviršiumi keramikos puodo sienelės šukė. Molio masėje – smėlio liesiklis. 21×20×7 mm dydžio. Datuotinas I-II amžiais po Kr.	

Žvalgomoji perkasa 7. Viršutiniame pilkos žemės sluoksnyje

111	<p>Moneta, vario lydinys, 1875 metų Rusijos imperijos 2 kapeikų nominalo. Moneta išlikusi gana gerai, nuo jos paviršius buvo nuvalyti korozijos produktai. Ø 24 mm, storis 1,5 mm. Surasta kv. B/2, ~15 cm gylyje nuo žemės paviršiaus.</p>	 <p>Two views of a dark metal coin, likely a 2 kopek coin from the Russian Empire, shown above a 5 cm ruler for scale. The top view shows the obverse side with a central emblem and the bottom view shows the reverse side with the word 'КОПѢЙКИ' (Kopeki) visible.</p>
<p><i>Žvalgomoji perkasa 7. Viršutiniame pilkos žemės sluoksnyje</i></p>		
112	<p>Indo, keramika, fragmentas. Grublėtosios (?) keramikos puodo sienelės apatinės dalies (prie dugno) šukė. Molio masėje – grūsto granito liesiklis. 40×36×15 mm dydžio.</p>	 <p>A fragment of reddish-brown pottery, likely a fragment of a coarse-grained ceramic bowl, shown above a 5 cm ruler for scale.</p>

1. Žvalgomosios perkaso 1 vieta. Vaizdas iš P.

2. Žvalgomosios perkaso 1 vieta. Vaizdas iš PV.

3. Žvalgomoji perkasa 1 atkasus joje smėlio sluoksnio paviršių. Vaizdas iš PR.

4. Žvalgomoji perkasa 1 po smėliu joje atkasus juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš PR.

5. Žvalgomoji perkasa 1 joje pilnai atkasus juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš P.

6. Žvalgomoji perkasa 1 joje pilnai atkasus juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš ŠV.

7. Žvalgomoji perkasa I ištyrus juodos degėsingos žemės sluoksnį. Vaizdas iš ŠV.

8. Žvalgomoji perkasa I ištyrus juodos degėsingos žemės sluoksnį. Vaizdas iš PR.

9. Žvalgomoji perkasa I pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš PR.

10. Žvalgomoji perkasa I pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš P.

11. Žvalgomoji perkasa I pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš Š.

12. Žvalgomoji perkasa I pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš ŠV.

13. Žvalgomoji perkasa 2 atkasus joje smėlio sluoksnio paviršių. Vaizdas iš Š.

14. Žvalgomoji perkasa 2 atkasus joje juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš Š.

15. Žvalgomoji perkasa 2 atkasus joje juodos degėsingos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš ŠV.

16. Žvalgomoji perkasa 2 atkasus joje juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš P.

17. Žvalgomoji perkasa 2 atkasus joje juodos žemės sluoksnio paviršių. Vaizdas iš PR.

18. Žvalgomoji perkasa 2 ištyrus joje juodos degėsingos žemės sluoksnį. Vaizdas iš ŠV.

19. Žvalgomoji perkasa 2 ištyrus joje juodos degėsingos žemės sluoksnį. Vaizdas iš PR.

20. Žvalgomoji perkasa 2 pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš ŠV.

21. Žvalgomoji perkasa 2 pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš Š.

22. Žvalgomoji perkasa 2 pilnai ją ištyrus. Vaizdas iš PR.

23. Žvalgomoji perkasa 2 pilnai ją ištyrus. Bendras vaizdas iš PR.

24. Žvalgomosios perkamos 2 pietinis kampas iškasus duobutę įžemyje. Vaizdas iš ŠV.

25. Žvalgomosios perkamos 3 vieta. Bendras vaizdas iš ŠV pradėjus ją tirti.

26. Žvalgomoji perkasa 3 nukasus viršutinius sluoksnius. Vaizdas iš PR.

27. Žvalgomoji perkasa 3 atkasus sluoksni, kuriame aptikta smulkių geležinių radinių. Vaizdas iš ŠV.

28. Žvalgomoji perkasa 3 atkasus link Nemuno žemėjančius suplautos sluoksnius. Vaizdas iš ŠV.

29. Žvalgomoji perkasa 3 atkasus link Nemuno žemėjančius suplautos sluoksnius. Vaizdas iš PR.

30. Žvalgomosios perkamos 3 PR dalyje per suplautos sluoksnius iškasta duobė. Vaizdas iš ŠV.

31. Žvalgomoji perkasa 4 nuėmus velėnos sluoksnį. Vaizdas iš V. Tolumoje - perkasa 3.

32. Žvalgomoji perkasa 4 jos tyrimo metu. Vaizdas iš R.

33. Žvalgomoji perkasa 4 tiriant sluoksnį su geležiniais radiniais. Vaizdas iš PV.

34. Žvalgomoji perkasa 4 ištyrus sluoksnį su geležiniais radiniais. Vaizdas iš V.

35. Žvalgomoji perkasa 4 jos tyrimo metu. Vaizdas iš ŠR.

36. Žvalgomoji perkasa 4 pagilinus jos vakarinę dalį. Vaizdas iš ŠR.

37. Žvalgomoji perkasa 4 pagilinus jos vakarinę dalį. Vaizdas iš ŠR.

38. Žvalgomoji perkasa 4 iki vandeningo įžemio ištyrus jos V kampą. Vaizdas iš R.

39. Žvalgomoji perkasa 5 jos tyrimo metu. Vaizdas iš ŠV.

40. Žvalgomoji perkasa 5 jos tyrimo metu. Vaizdas iš P.

41. Žvalgomoji perkasa 5 atkasus sluoksnį su geležiniais radiniais. Vaizdas iš Š.

42. Žvalgomoji perkasa 5 ištyrus sluoksnį su geležiniais radiniais. Vaizdas iš ŠV.

43. Žvalgomoji perkasa 5 jos tyrimo metu. Vaizdas iš P.

44. Žvalgomoji perkasa 5 pagilinus jos šiaurnę dalį. Vaizdas iš PR.

45. Žvalgomoji perkasa 5 pagilinus jos šiaurnę dalį. Vaizdas iš Š.

46. Žvalgomosios perkamos 5 Š dalyje per suplautos sluoksnius iki žvyro iškasta duobė. Vaizdas iš ŠV.

47. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš P.

48. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš PR.

49. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš Š.

50. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš ŠV.

51. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio ir padarius gręžinius. Vaizdas iš PR.

52. Žvalgomoji perkasa 6 ištyrus ją iki įžemio ir padarius gręžinius. Vaizdas iš Š.

53. Žvalgomosios perkastos 7 vieta. Vaizdas iš P.

54. Žvalgomosios perkastos 7 vieta. Vaizdas iš ŠV.

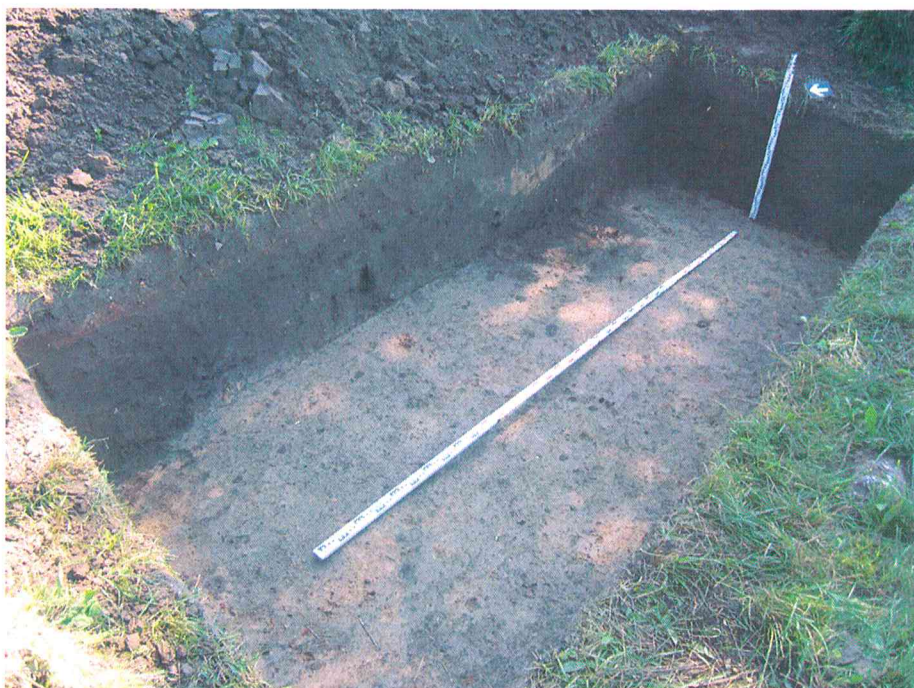
55. Žvalgomoji perkasa 7 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš P.

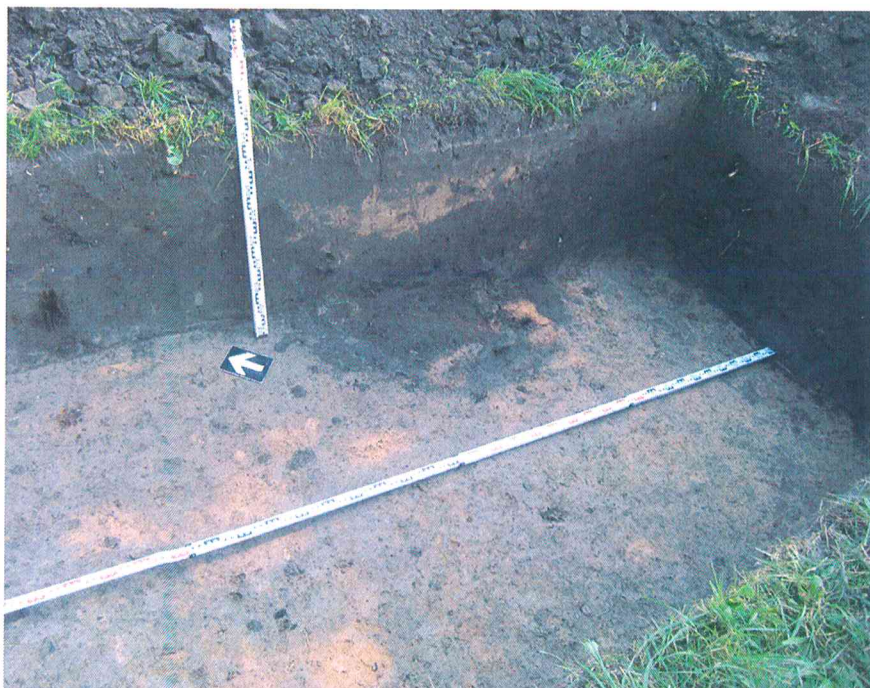
56. Žvalgomoji perkasa 7 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš PR.

57. Žvalgomoji perkasa 7. Vaizdas iš P.

58. Žvalgomoji perkasa 7 ištyrus ją iki įžemio. Vaizdas iš ŠV.

59. Žvalgomojoje perkasoje 7, įžemyje, išryškėjęs ūkinės duobės dalies perkasio kontūras. Vaizdas iš PV.

60. Žvalgomojoje perkasoje 7, ištirta ūkinės duobės dalis. Vaizdas iš PV.

61. Šurfo 1 vieta. Vaizdas iš ŠV.

62. Šurfas 1. Matomos statinio liekanos ir aptikti radiniai. Vaizdas iš ŠV.

63. Šurfas 1. Matomos statinio liekanos ir aptikti radiniai. Vaizdas iš PR.

64. Šurfas 1 pasigilinus jo R kampe. Šalia matuoklės, duobės dugne - geležinis varžtas. Vaizdas iš ŠV.

65. Šurfas 2 jį ištyrus iki įžemio. Vaizdas iš Š.

66. Šurfas 2 jį ištyrus iki įžemio. Vaizdas iš P.

67. Šurfas 2. Vaizdas iš P.

68. Šurfas 2. Vaizdas iš R.

69. Šurfas 3. Vaizdas iš P.

70. Šurfas 3. Vaizdas iš P.

71. Šurfo 4 vieta. Vaizdas iš Š.

72. Šurfas 4 ištyrus jį iki įžemio. Vaizdas iš ŠV.

73. Šurfas 4 ištyrus jį iki įžemio. Vaizdas iš ŠV.

74. Šurfas 4 ištyrus jį iki įžemio. Vaizdas iš P.

75. Šurfas 4 ištyrus jį iki įžemio. Vaizdas iš PR.

76. Žvalgomojoje perkasoje 1, viršutiniame kultūrinio sluoksnio horizonte (šviesiai pilkoje žemėje) aptikti radiniai (neinventorinti).

77. Grublėtosios keramikos puodų fragmentai aptikti žvalgomojoje perkasoje 2, juodos žemės sluoksnyje. III-VII amžius po Kr.

78. Keramikos puodų lygiu paviršiumi fragmentai aptikti žvalgomojoje perkasoje 2. III-VII amžius po Kr.

79. Grublėtosios keramikos puodų fragmetai aptikti žvalgomojoje perkasoje 1, juodos degėsingos žemės sluoksnyje. III-VII amžiai po Kr.

80. Žvalgomojoje perkasoje 4 aptikti radiniai (neinventorinti).

81. Šurfe 1 aptikti viny (neinventorinti).

82. Šurfe 1 aptikti metaliniai dirbiniai (neinventorinti).

B R Ė Ž I N I Ū S A Ą R A Š A S

Brėž. Nr.:

1. Situacijos planas;
2. Sutartiniai ženklai;
3. Žvalgomoji perkasa 1, planai A ir B M 1:20;
4. Žvalgomoji perkasa 1, pjūviai M 1:20;
5. Žvalgomoji perkasa 2, planas M 1:20;
6. Žvalgomoji perkasa 2, pjūviai M 1:20;
7. Žvalgomoji perkasa 3, pjūviai M 1:20;
8. Žvalgomoji perkasa 4, pjūviai M 1:20;
9. Žvalgomoji perkasa 6, pjūviai, žvalgomoji perkasa 7, planas M 1:20;
10. Žvalgomoji perkasa 7, pjūviai M 1:20;
11. Šurfai 1 ir 4, planas, pjūviai M 1:20.

505000 505100 505200

0 50 100

6028600

6028700

6028800

6028900

505000 505100 505200

505300 000000

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos,
Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto
liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m.,
žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Situacijos planas

6028900 000000

6028800 000000

6028700 000000

6028600 000000

Eil. Nr.	Taško kodas	Koordinatės (LKS)	
1	ŽvP 1/1	505179,83	6028745,51
2	ŽvP 1/2	505180,934	6028747,104
3	ŽvP 1/3	505178,962	6028748,848
4	ŽvP 1/4	505177,88	6028747,614
5	ŽvP 1/5	505181,239	6028744,37
6	ŽvP 1/6	505182,037	6028745,5
7	ŽvP 2/1	505184,061	6028729,707
8	ŽvP 2/2	505182,809	6028728,354
9	ŽvP 2/3	505186,286	6028725,09
10	ŽvP 2/4	505187,533	6028726,684
11	ŽvP 3/1	505033,39	6028876,265
12	ŽvP 3/2	505032,112	6028874,914
13	ŽvP 3/3	505036,041	6028871,719
14	ŽvP 3/4	505037,387	6028873,548
15	ŽvP 4/1	505007,483	6028876,042
16	ŽvP 4/2	505007,571	6028878,003
17	ŽvP 4/3	505002,83	6028875,972
18	ŽvP 4/4	505003,404	6028873,633
19	ŽvP 5/1	505061,686	6028840,501
20	ŽvP 5/2	505062,796	6028839,133
21	ŽvP 5/3	505059,328	6028843,522
22	ŽvP 5/4	505058,016	6028842,726
23	ŽvP 6/1	505194,855	6028698,33
24	ŽvP 6/2	505196,571	6028699,957
25	ŽvP 6/3	505200,026	6028696,348
26	ŽvP 6/4	505198,58	6028695,354
27	ŽvP 7/1	505153,693	6028751,321
28	ŽvP 7/2	505150,367	6028755,506
29	ŽvP 7/3	505148,952	6028754,347
30	ŽvP 7/4	505152,084	6028750,508
31	šr. 1	55332,33	6028587,64
32	šr. 2	505018,172	6028952,195
33	šr. 3	505254,251	6028626,336
34	šr. 4	505093,394	6028837,994
35	gr. 1	505144,898	6028745,549
36	gr. 2	505137,106	6028758,543
37	gr. 3	505122,871	6028771,648
38	gr. 4	505103,657	6028790,515
39	gr. 5	505104,828	6028799,571
40	gr. 6	505114,401	6028789,935
41	gr. 7	505127,806	6028777,517

Sutartiniai ženklai

 Alytaus piliakalnio su gyvenvieta teritorijos ribos

• gręžiniai (gr)

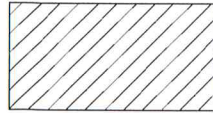
 šurfai (šr) ir perkastos (ŽvP)

150
m

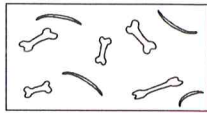
505300 000000

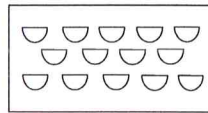
Sutartiniai ženklai

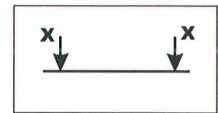
Juoda žemė

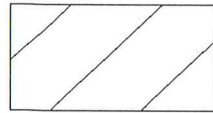
Kaulai

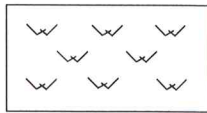
Keramika

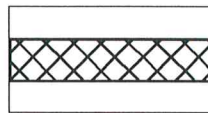
Fiksuotas pjūvis

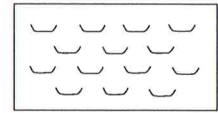
Pilka žemė

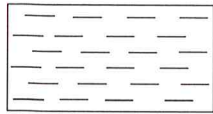
Pelenai

Asfaltas

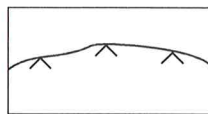
Suodžiai

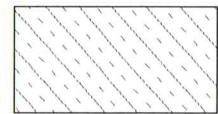
Molis

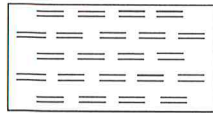
Velėna

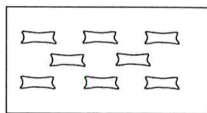
Įžemis

Betonas

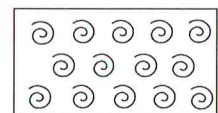
Plūktas molis

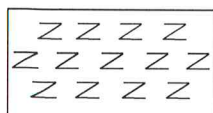
Oda

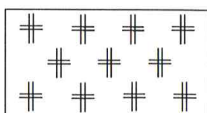
Ruda žemė

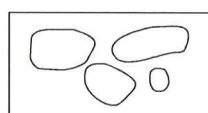
Mėšlas

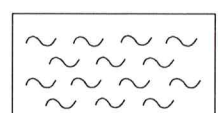
Degtas molis

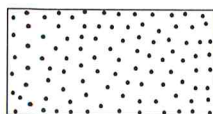
Puvėsiai

Akmenys

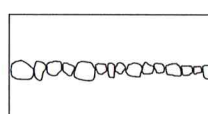
Šlynas

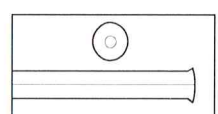
Smėlis

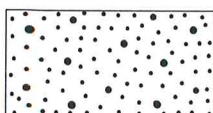
Durpės

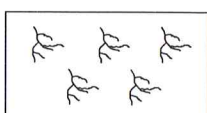
Akmenų grindinys

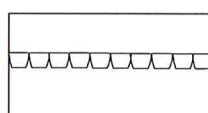
Vamzdžiai

Smulkus žvyras

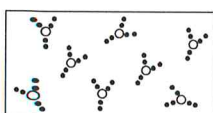
Šaknys

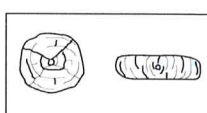
Tašyti akmenys

Skalda

Stambus žvyras

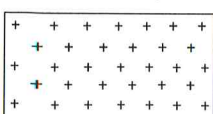

Skersinė mediena

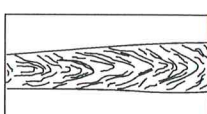
XX-XXI a. perkastas gruntas

XX-XXI a. šiukšlės

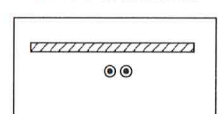
Kalkės

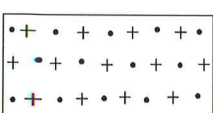
Išilginė mediena

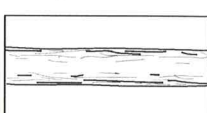
Akmenų mūras

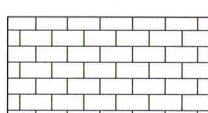
Kabeliai

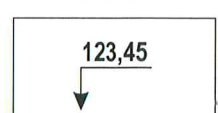
Kalkių skiedinys

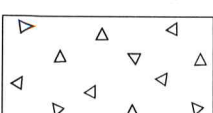
Raštas

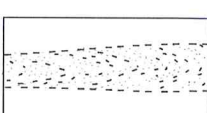
Plytų mūras

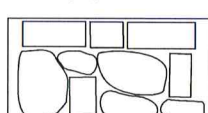
Absoliutūs aukščiai (metrais)

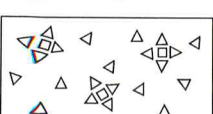
Smulkios griuvenos

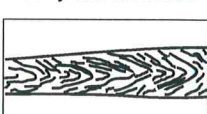
Sunykusi mediena

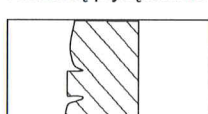
Akmenų-plytų mūras

Stambios griuvenos

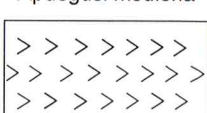
Apdegusi mediena

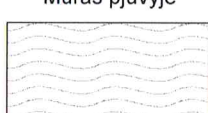
Mūras pjūvyje

Degėsiai

Skiedros

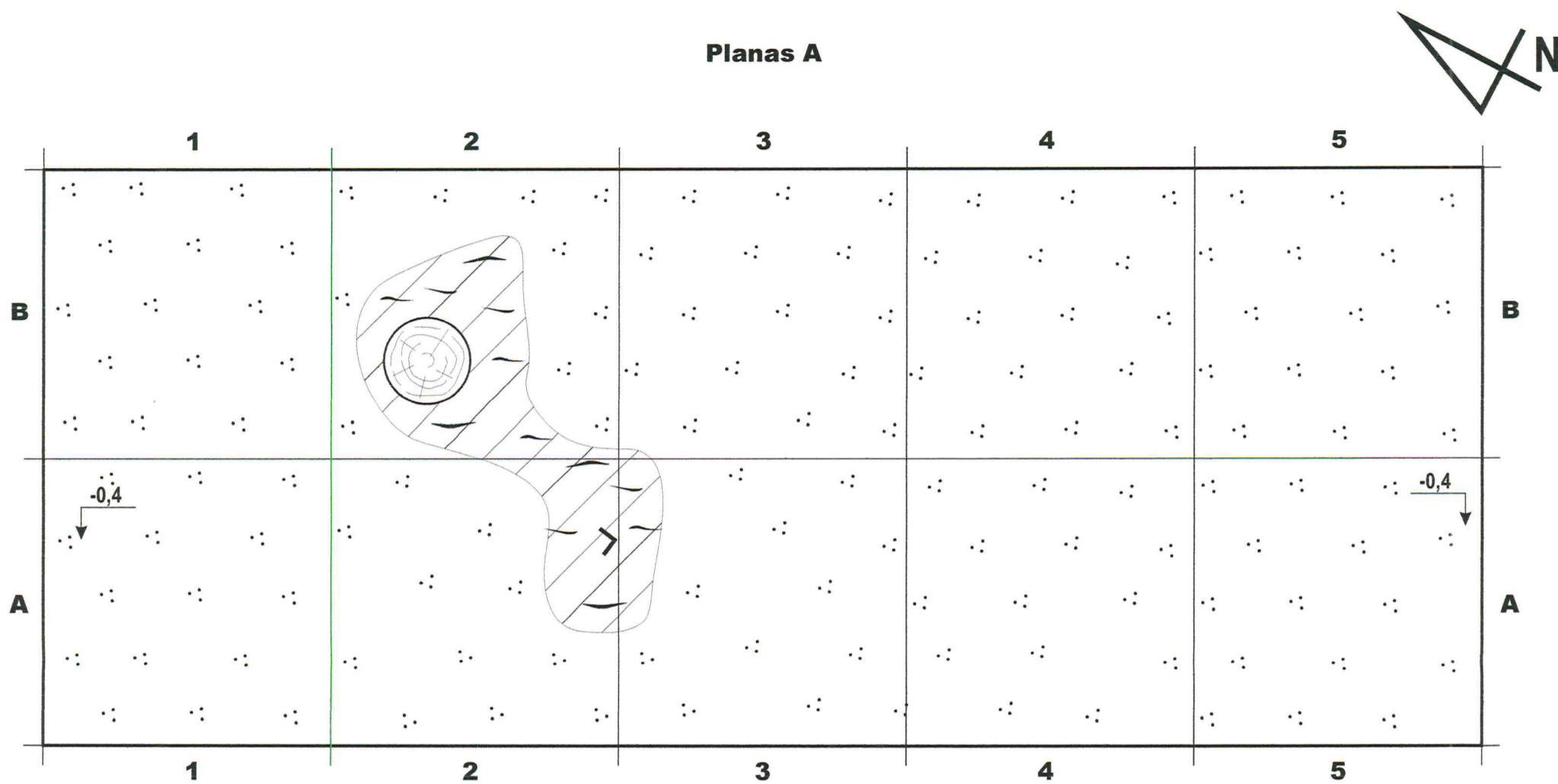
Gruntinis vanduo

PASTABOS:

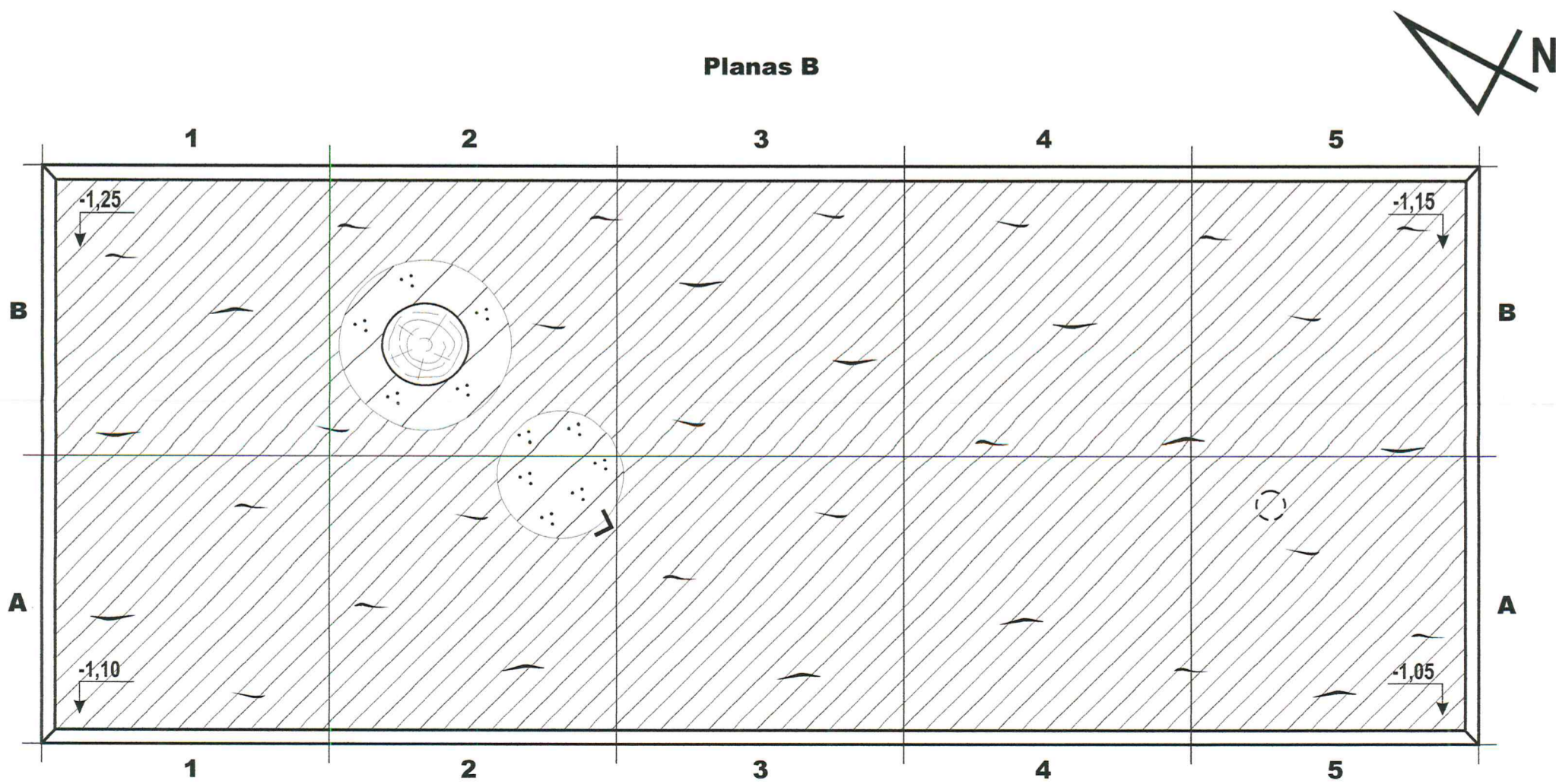
1. Sutartiniai ženklai derinami tarpusavyje
2. Įžemio gruntas nežymimas sutartiniais ženklais - apie tai duomenys tekste

**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos
bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m.,
žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 1, planai A ir B M 1:20**

Planas A

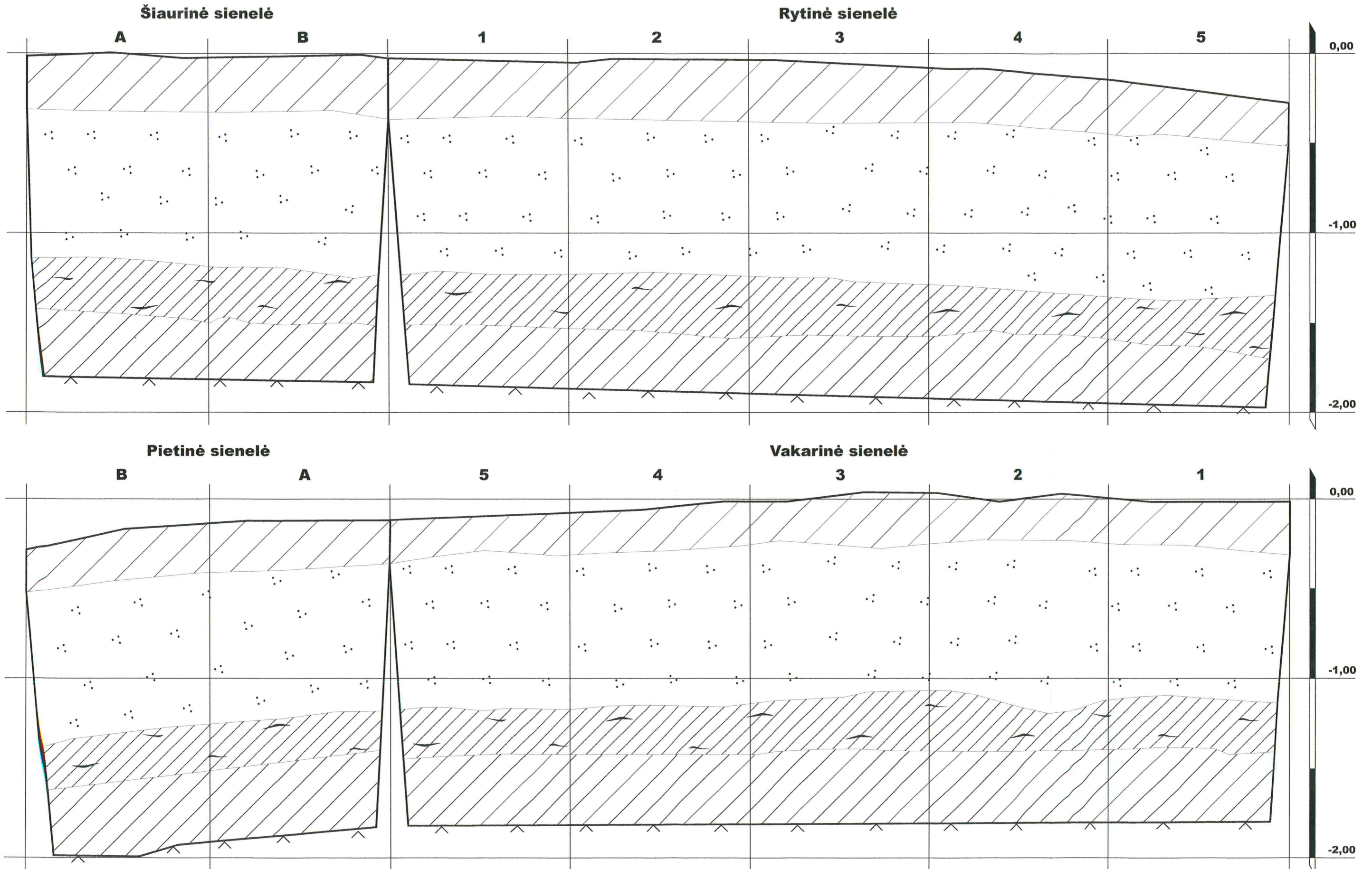

Planas B

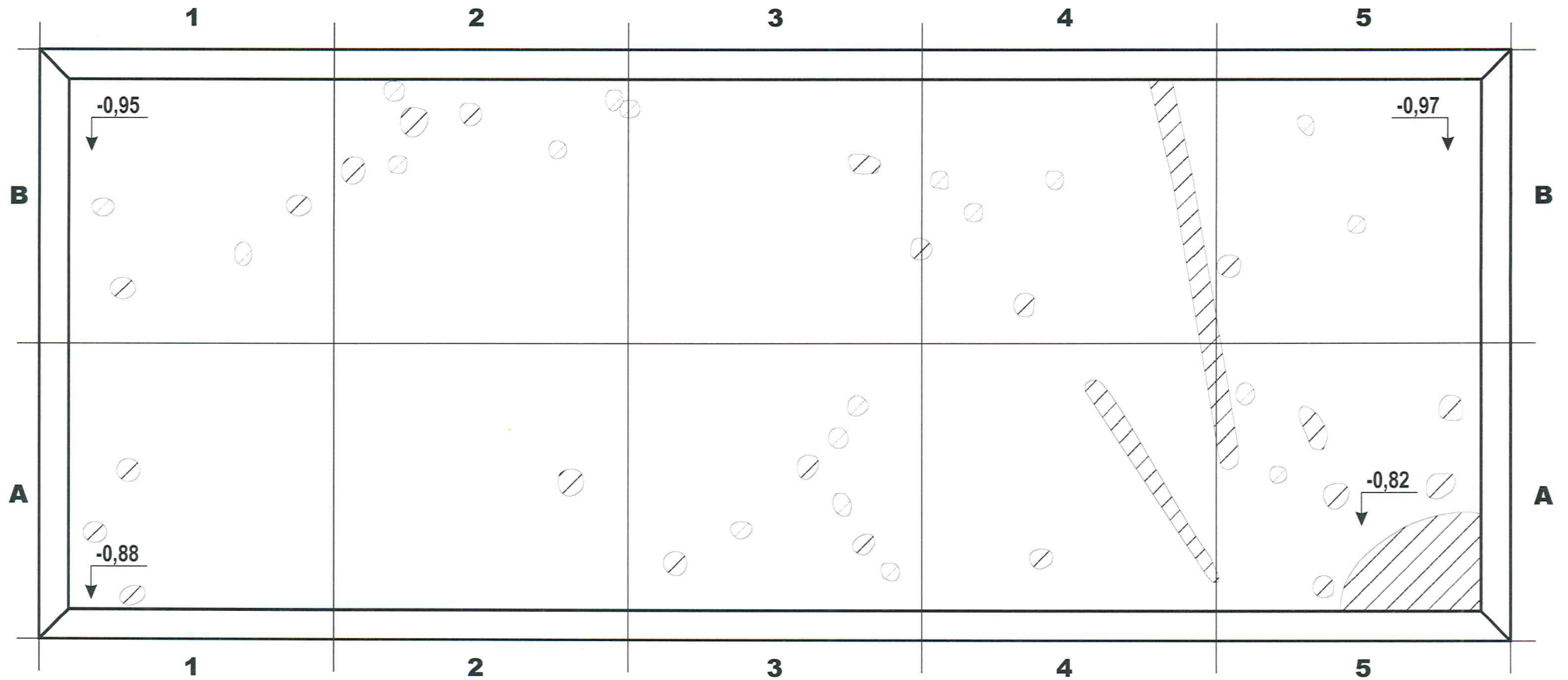
0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 1, pjūviai M 1:20

0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 2, planas M 1:20

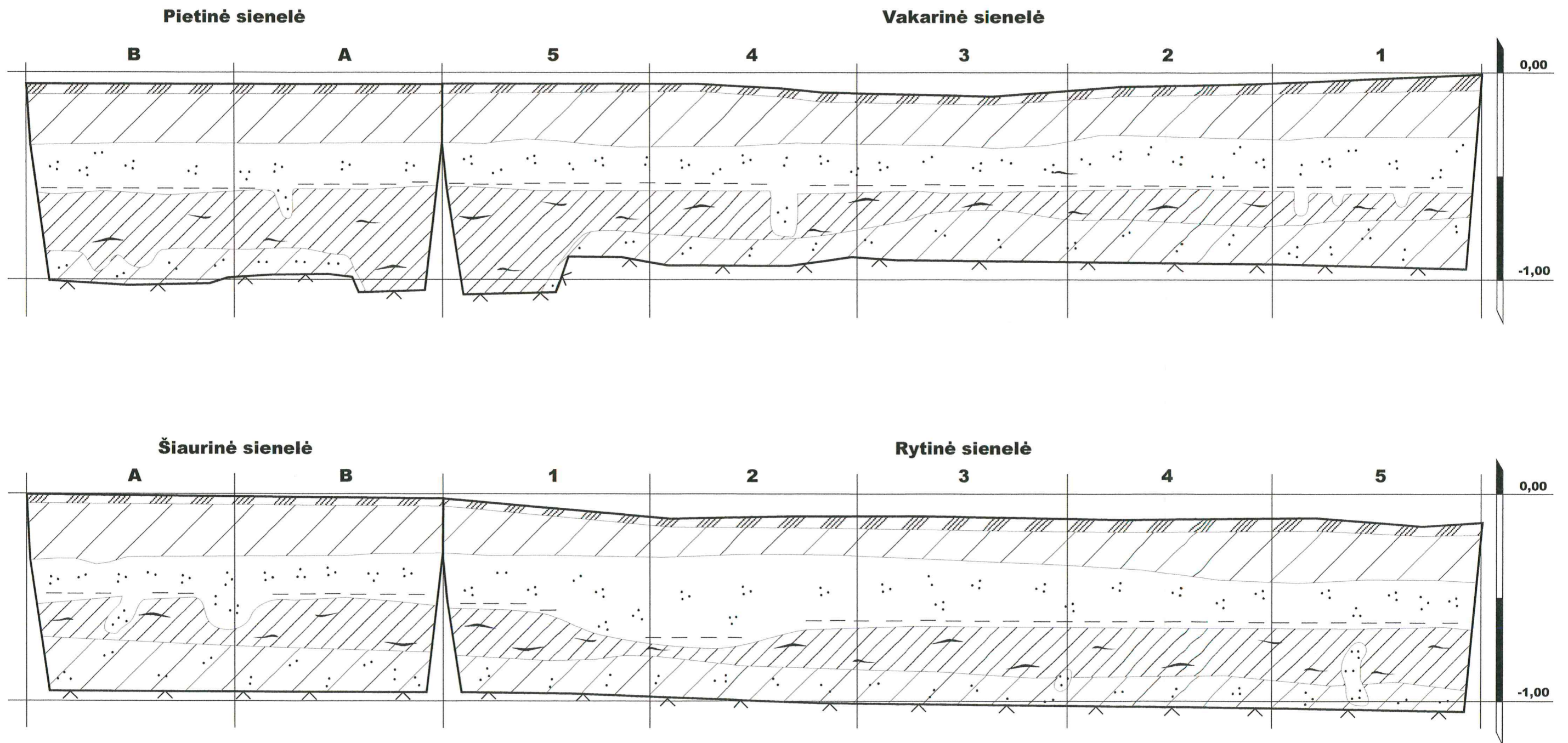

Brėžinys Nr. 5

P. 44

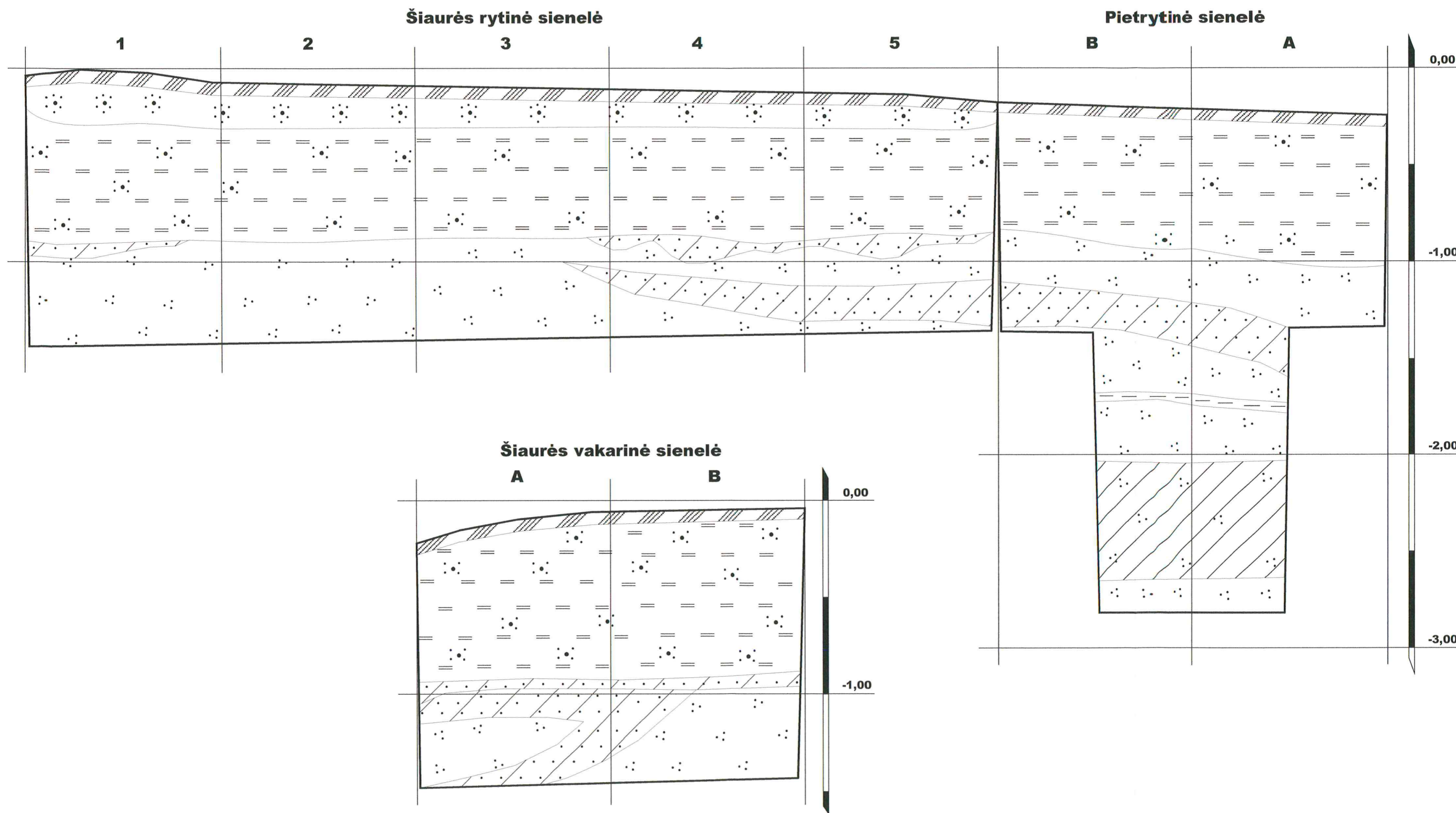
0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 2, pjūviai M 1:20

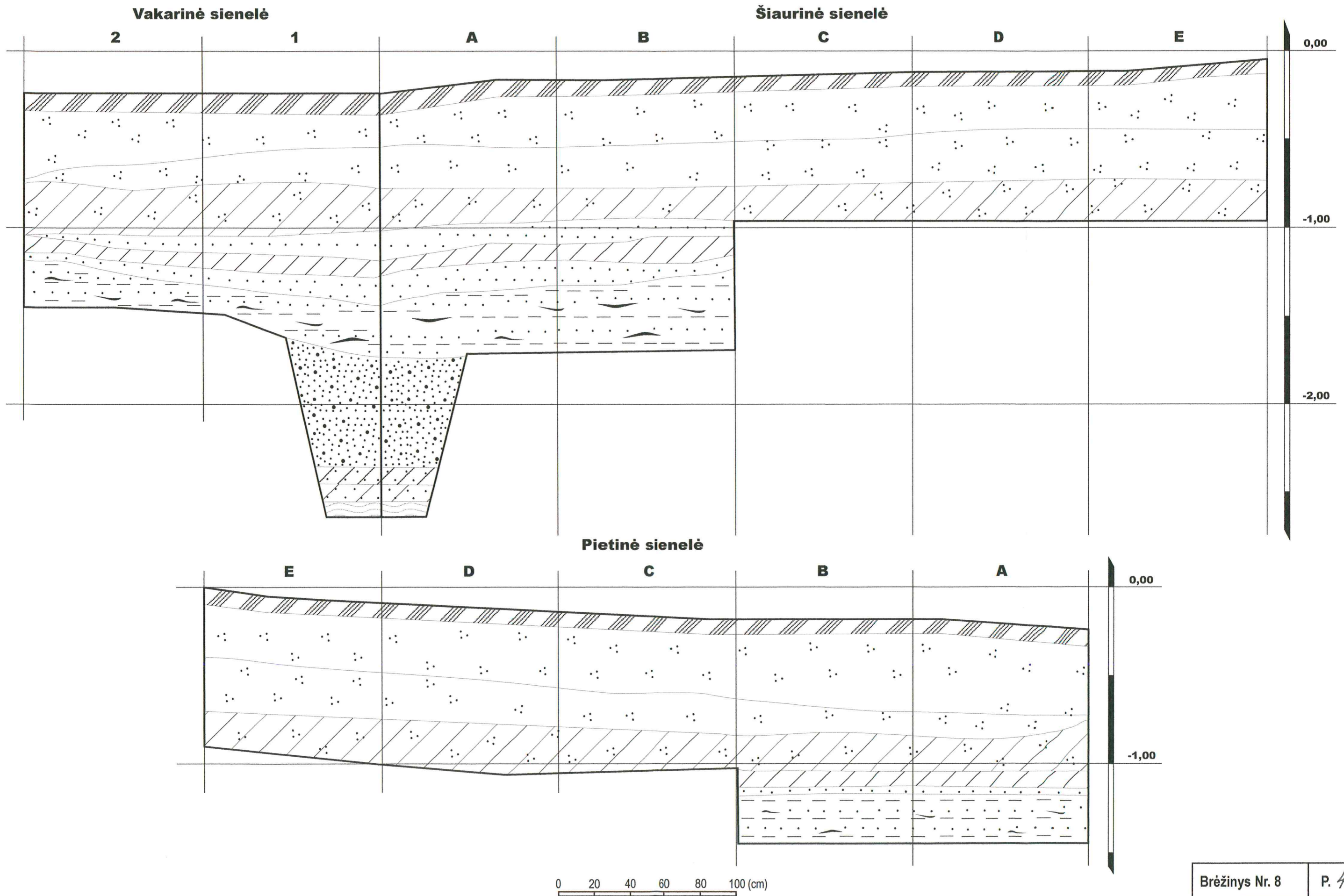
0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 3, pjūviai M 1:20

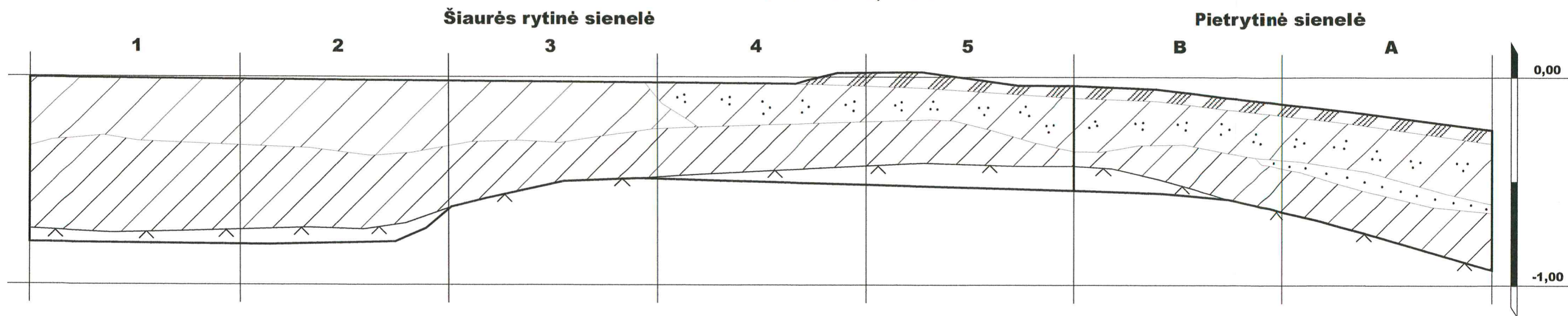
0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomoji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 4, pjūviai M 1:20

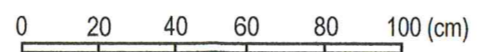
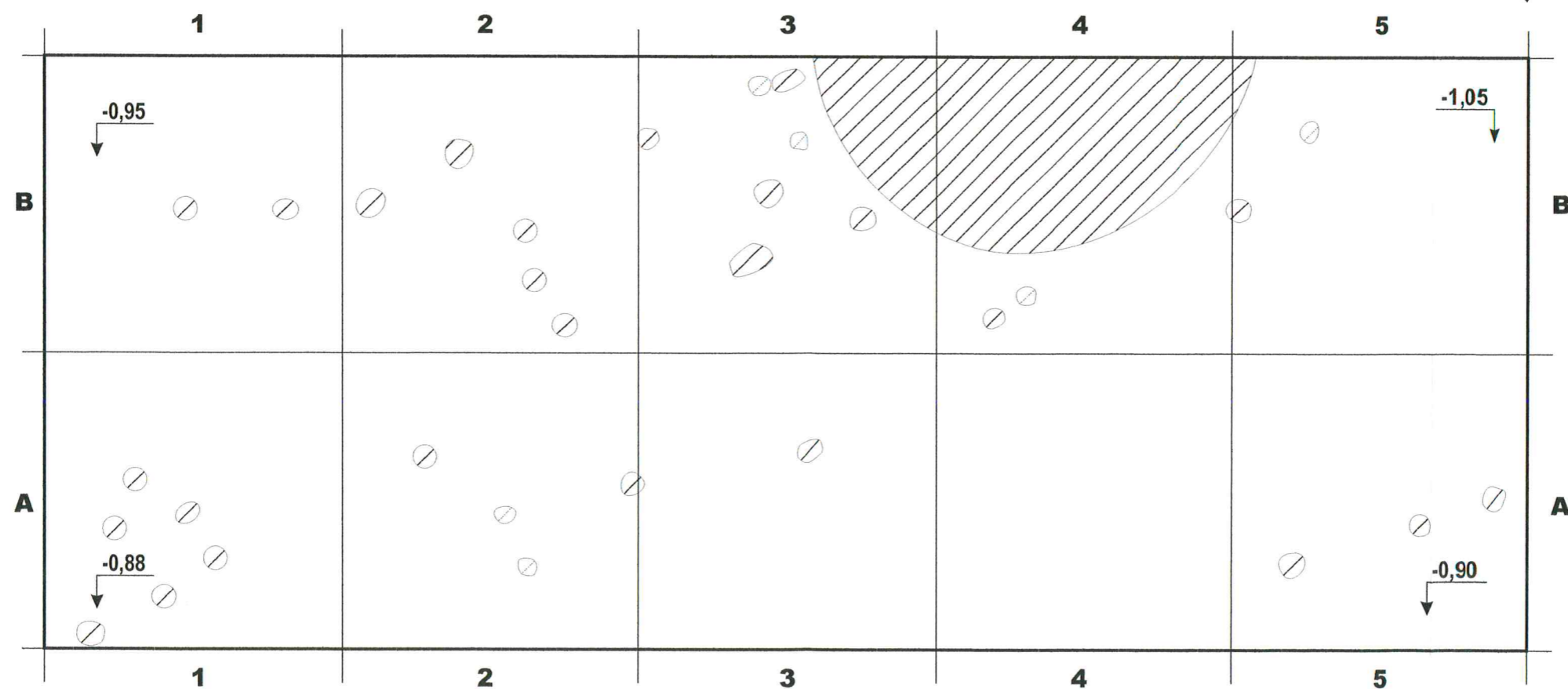

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 6, pjūviai, žvalgomoji perkasa 7, planas M 1:20

ŽVALGOMOJI PERKASA 6, PJŪVIAI

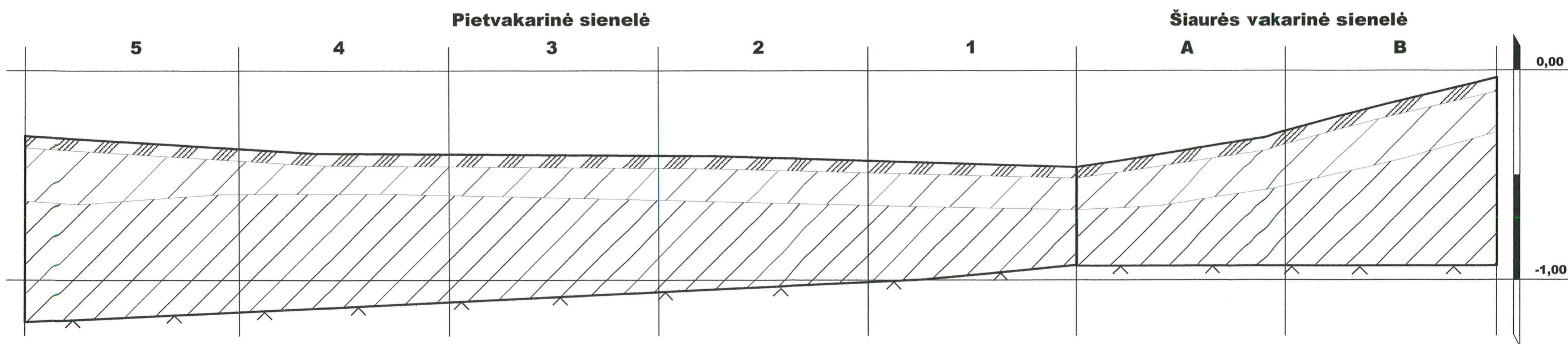
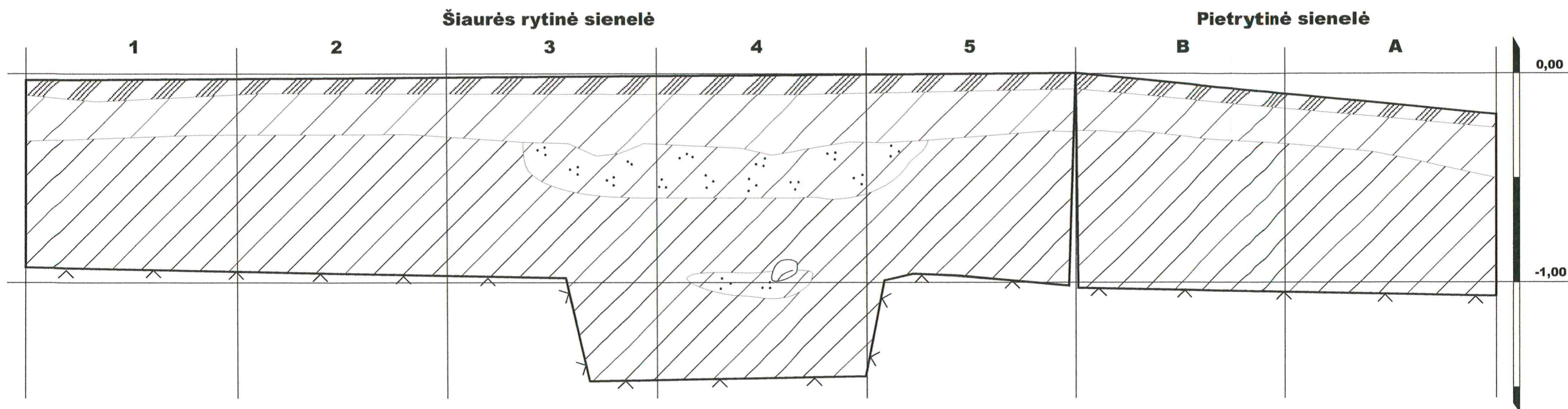

ŽVALGOMOJI PERKASA 7, PLANAS

Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Žvalgomoji perkasa 7, pjūviai M 1:20

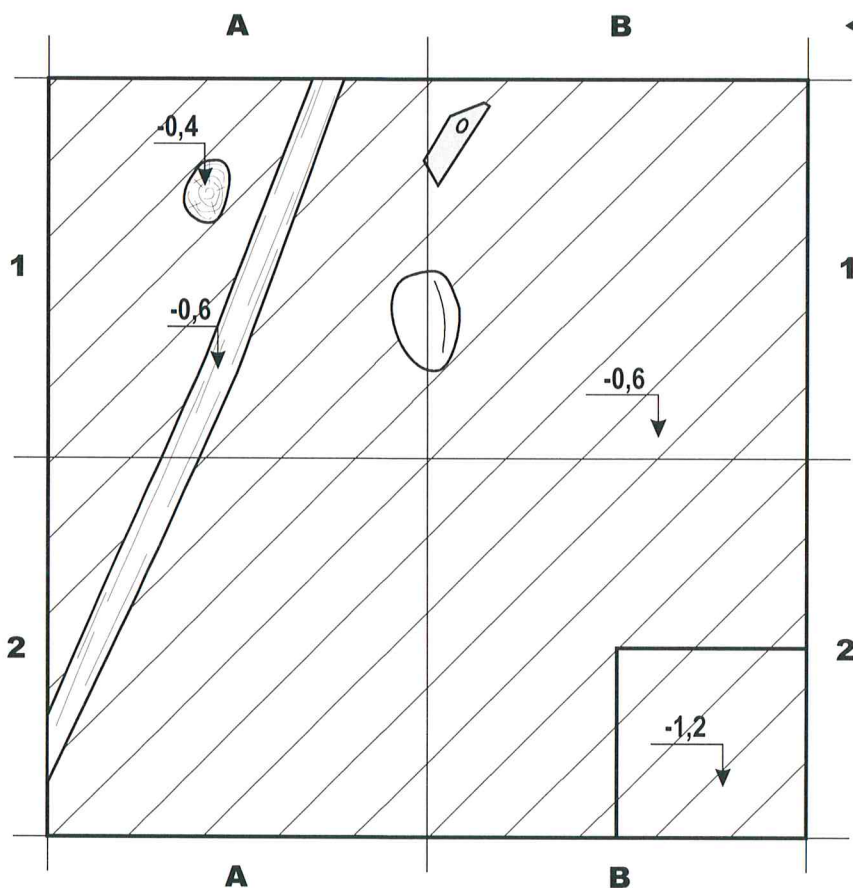

0 20 40 60 80 100 (cm)

Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., žvalgomieji archeologiniai tyrimai 2011 metais
Šurfai 1 ir 4, planas, pjūviai M 1:20

ŠURFAS 1

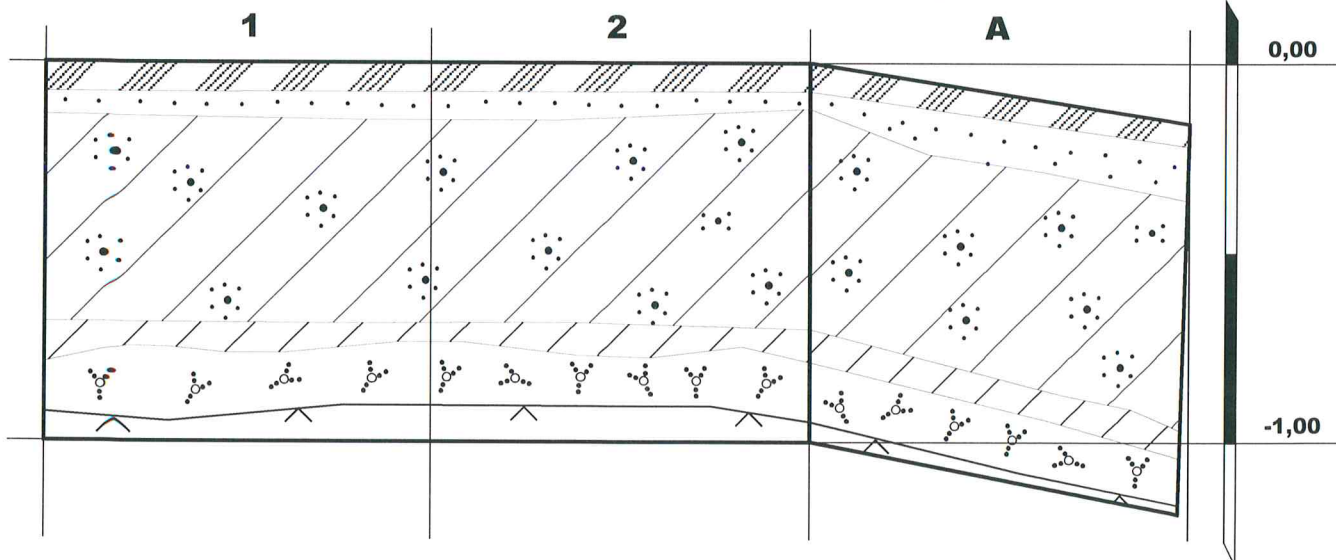
Planas

ŠURFAS 4

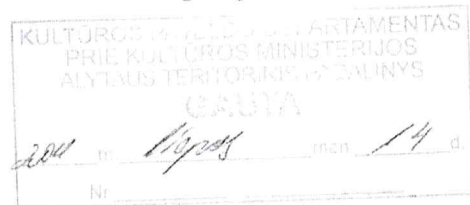
Šiaurės rytinė sienelė

Pietrytinė sienelė

0 20 40 60 80 100 (cm)

Leidimas galioja iki 2011-11-30

LEIDIMAS

vykdyti archeologinius tyrimus

2011-07-08 Nr. 172
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 18 str. šis leidimas išduotas **L. Girlevičiui** vykdyti Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijos ir aplinkos, Alytaus senkapio (16245) aplinkos bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijos, Piliakalnio g., Alytaus m., **archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte. Tyrimų projektas: Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje bei Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje 2011 metais numatomų atlikti archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų projektas, 2011-07-07, Nr. 172.

Kontrolės skyriaus vedėjas

R. Kraujalis

Dr. Linas Girlevičius, archeologas

**Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje 2011 metais numatomų atlikti archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų
P R O J E K T A S
Vilnius 2011-07-07**

2011 metų liepos-rugpjūčio mėn. numatoma atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus Alytuje, Piliakalnio gatvėje. Šioje teritorijoje planuojama įgyvendinti projektą „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“.

Piliakalnis (*Vienuolyno kalnas*) įrengtas Nemuno dešiniojo kranto kyšulyje, jo santakoje su Alytupiu. Piliakalnis datuojamas I tūkstm. viduriu – XIV amžiumi. Jame stovėjo Alytaus pilis, kurios apylinkes 1377 ir 1382 metais niokojo kryžiuočiai. Alytaus pilis minima 1384 ir 1387 metais. XX amžiuje piliakalnis buvo ariamas, pylimas apardytas apkasų. 2002 metais piliakalnis sutvarkytas: padaryti takai, laiptai, nukirsti želdiniai, iškelta pietvakarinėje papėdėje buvusi sodyba, pastatytas informacinis standas⁷. Dabar pro senkapį, piliakalnio vakarinę ir pietvakarinę dalis eina žvyruota, gruntinė Piliakalnio gatvės dalis, o į pietryčius nuo geležinkelio tilto liekanų Alytaus miškų urėdijos įrengta rekreacinė zona, kur Piliakalnio gatvės tęsinys, takai grįsti betono trinkelėmis.

Alytaus piliakalnis nuosekliau nėra tyrinėtas.

1985 metais atlikti žvalgomojo pobūdžio tyrinėjimai Alytaus piliakalnio gyvenvietėje. Ji yra į rytus nuo piliakalnio, 1 ha dydžio plote. 1985 metais tyrinėta šiaurės vakarinė gyvenvietės dalis, esanti prie gynybinio griovio, skiriančio piliakalnį nuo gyvenvietės. Iširtas 160 m² plotas, tirtas 0,2-0,6 m storio juodos riebios žemės kultūrinis sluoksnis. Sluoksnyje rasta sudegusių medinių pastatų liekanų (sienų, stulpaviečių), akmenimis apkrauti židiniai, lipdytos (grublėtosios ir lygiu paviršiumi) ir žiestos keramikos fragmentai, verpstukai ir jų fragmentai, metaliniai dirbiniai. Pagal radinius (lankinę laiptelinę segę, pentiną su spygliu, žiastą keramiką) tirtosios gyvenvietės dalies kultūrinis sluoksnis datuotas VII-XII amžiais⁸. 1986 metais piliakalnio gyvenvietės tyrimai pratęsti. Iširtas 80 m² plotas vakarinėje – šiaurės vakarinėje gyvenvietės dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis siekė nuo 0,2 iki 0,4 m. Nustatytas 1985 metais tirtoje gyvenvietės dalyje aptikto pastato sienos ilgis (10,5 m), aptikta stulpaviečių, ūkinių duobių. Viena ūkinių duobių 3,3×2,3 m dydžio, įgilinta iki 1 m. Joje aptikta daug gyvulių kaulų ir buitinės keramikos fragmentų. Buitinė keramika lipdyta (grublėtu ir lygiu paviršiumi) ir žiesta. Surasta verpstukų, molio tinko gabalų. Gyvenvietės inventorius datuotas VII-XII amžiais⁹.

1984 metais individualių gyvenamųjų namų statybai skirtuose sklypuose aptikta žmonių kaulų. Nustatyta, kad tai yra senkapis. Kapinynas yra ~500 m į šiaurės vakarus nuo piliakalnio. 1984-1985 metais iširtas 1347 m² šio laidojimo paminklo plotas, aptikti 665 kapai (iš jų 11 dvigubų, po vieną trigubą ir šešiagubą). Kapai datuoti XIV-XVII amžiais. Aptiktas didelis kiekis kaulų iš suardytų XIV-XV amžiais datuojamų kapų. Šie suardyti laidojant mirusiuosius XVI-XVII amžiais. Gana didelė dalis kapų buvo su įkapėmis, tarp

⁷ LIETUVOS PILIAKALNIAI. ATLASAS. I tomas. Sudarytojai Z. Baubonis ir G. Zabiela. Vilnius, 2005, p. 32-33.

⁸ SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 35-37.

⁹ SVETIKAS E., *Alytaus piliakalnio gyvenvietė* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 38-39.

kurių daug monetų. Tai padėjo gerai datuoti ne tik kapus, bet ir patikslinti kitų kapuose rastų dirbinių chronologiją¹⁰. 1986 metais Alytaus kapinynas baigtas pilnai iširti. Iširtas dar 1161 m² plotas (viso 2998 m²), aptikti 487 kapai (viso 1152). Kapinyno teritorijoje buvo numatyta įrengti apžvalgos aikštelę, pastatyti skulptūrą¹¹.

Projekto „Pirmo Alytaus piliakalnio ir jo prieigų pritaikymas rekreacijai“ darbų metu, saugomų nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų – Alytaus piliakalnio su gyvenvietė (unikalus kodas Kultūros vertybių registre – 22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje, Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje ir aplinkoje – planuojama rekonstruoti Piliakalnio gatvę, rekonstruoti prie jos esančią aikštelę automobilių stovėjimui („Aikštelė 2“ situacijos plane I), įrengti lankytojų rekreacijai skirtas aikšteles („Aikštelė 1“ ir „Aikštelė 3“ situacijos planuose I ir II). Didesnės apimties archeologiniai tyrinėjimai Alytaus piliakalnio vakarinėje, pietvakarinėje papėdėse nebuvo atliekami. Todėl čia, ypač rekonstruojamos automobilių aikštelės vietoje ir įrengiamų rekreacijos aikštelių vietose, yra tikslinga atlikti didesnės apimties archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus. Tokio sprendimo motyvas – tikėtina, kad piliakalnio vakarinėje papėdėje galėjusi būti gyvenvietė. Iki šiol tirtoji piliakalnio gyvenvietės dalis datuojama VII-XII amžiais, tuo tarpu piliakalnis datuojamas laikotarpiu iki XIV amžiaus. Tikėtina, kad panašiai kaip ir Vilniuje ar Kernavėje, XIV amžiaus (ankstesniojo laikotarpio?) gyvenvietės Alytuje būta tarp piliakalnio ir upės. Žinomų ar spėjamų senovės gyvenviečių teritorijose tyrinėjimas šurfaus nėra pageidautinas, todėl vietose, kur statybinių darbų metu numatyti didesnės apimties žemės darbai ketinama tirti 5×2 m dydžio žvalgomąsias perkasas. Planuojama iširti 6 tokias perkasas rekonstruojamose ar naujai įrengiamose aikštelėse. Priklausomai nuo to ar žvalgomosiose perkasose bus aptikta archeologijos vertybių, dar ketinama iširti dvi 5×2 m dydžio žvalgomąsias perkasas arba penkis 2×2 m dydžio šurfus prie numatytos rekonstruoti Piliakalnio gatvės Alytaus piliakalnio artimiausioje aplinkoje. Viso archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus planuojama atlikti 80 m² plote.

Numatomos rekonstruoti Piliakalnio gatvės dalies, einančios pro senkapį iki Alytupio, aplinkoje ketinama iškasti vieną šurfą – deklaruota, kad senkapis yra pilnai iširtas, ši gatvės dalis ir dabar turi patvarią dangą, kurią ketinama tik minimaliai rekonstruoti. Šio projekto autoriaus nuomone, statybos darbų metu šioje gatvės dalyje pakaktų archeologinių žvalgymų, o jų metu aptikus archeologijos vertybių – detalesnių tyrimų.

Atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus užsakė UAB „Conventus“

Priedai:

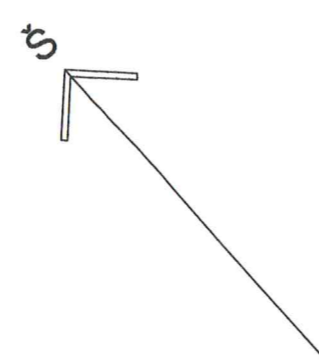
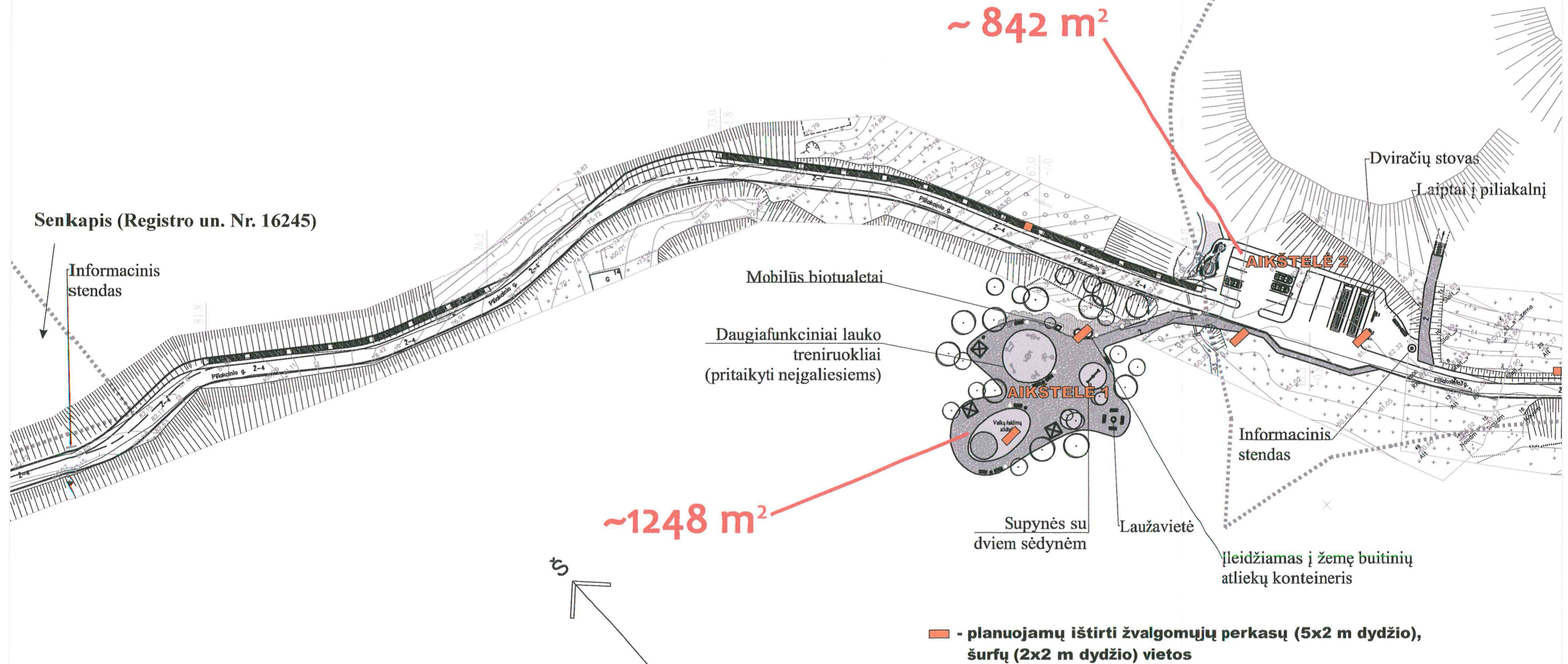
1. Situacijos planai tyrimų projektui M 1:1000 (2 lapai).
2. Numatomos tyrinėti vietos fotofiksacija

L. Girlevičius

¹⁰ SVETIKAS E., *Alytaus plokštūnės kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1984 ir 1985 metais. Vilnius, 1986, p. 99-102.

¹¹ SVETIKAS E., *Alytaus kapinynas* // Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais. Vilnius, 1988, p. 158-160.

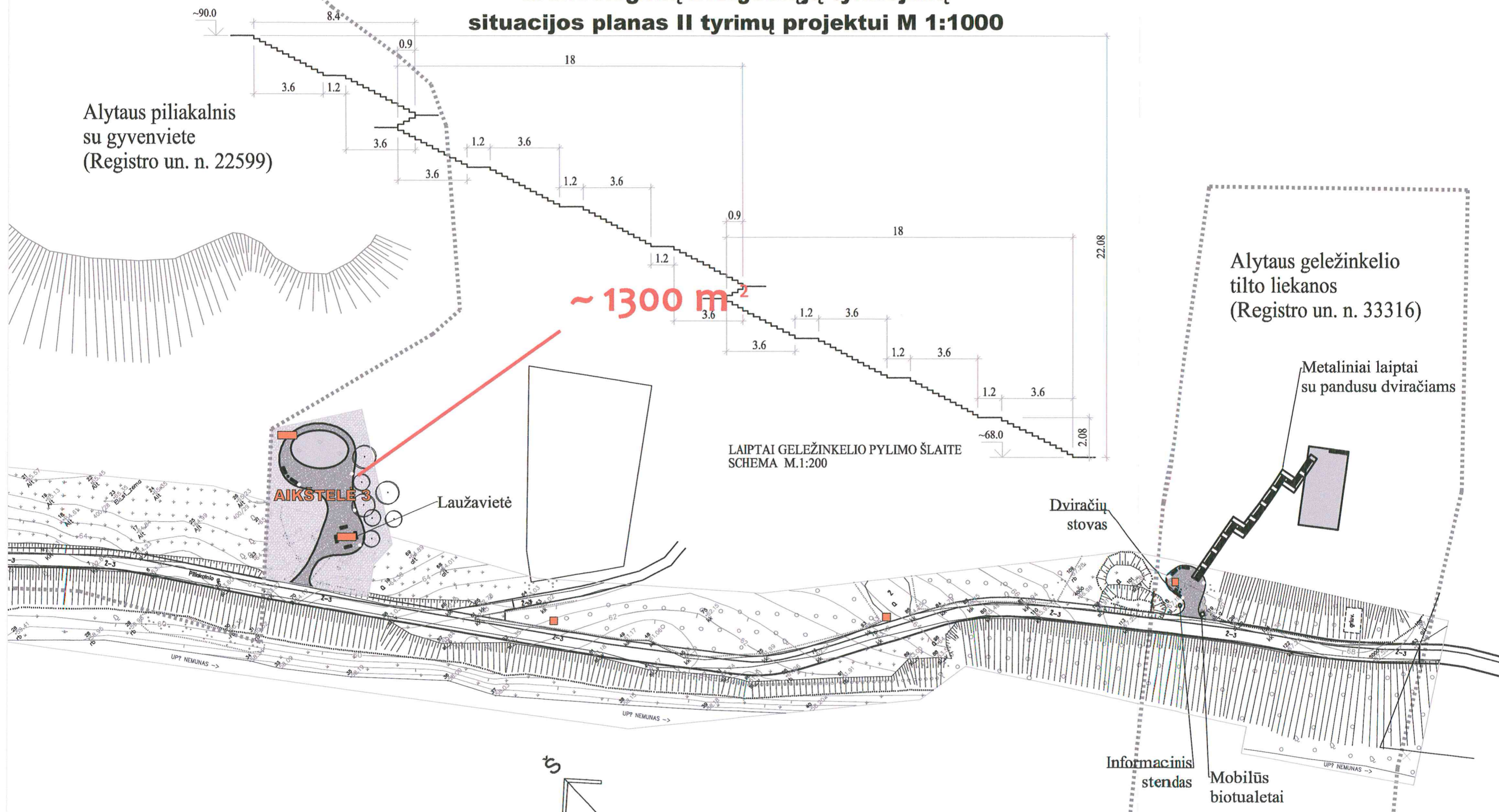
**Alytaus piliakalnio su gyvenviete (22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje
ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje 2011 metais numatomų atlikti
archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų
situacijos planas I tyrimų projektui M 1:1000**

■ - planuojamų ištirti žvalgomųjų perkasų (5x2 m dydžio), šurfų (2x2 m dydžio) vietas

Atestato Nr.	UAB "NIT projektai" A.Goštauto g. 8-415 LT-01108 Vilnius, tel. 8 5 261983			Objektas:	PIRMO ALYTAUS PILIAKALNIO IR JO PRIEIGŲ PRITAIKYMAS REKREACIJAI	
3507	PROJEKTAI			Brėžinys:	GENPLANAS M.1:1000	Laida
A044	PV	J. Jurgelionis	2011-02			
	Arch.	E. Rimšaitė	2011-02			
Etapas	Užsakovas:	ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA		Objekto numeris:	CS-0095-TP-A	Lapas
PP						54

**Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (16245) aplinkoje
ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų (33316) teritorijoje 2011 metais numatomų atlikti
archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų
situacijos planas II tyrimų projektui M 1:1000**

■ - planuojamų ištirti žvalgomųjų perkasų (5x2 m dydžio), šurfų (2x2 m dydžio) vietos

Atestato Nr.	 UAB "NIT projektai" A.Goštauto g. 8-415 LT-01108 Vilnius, tel. 8 5 261983			Objektas:	PIRMO ALYTAUS PILIAKALNIO IR JO PRIEIGŲ PRITAIKYMAS REKREACIJAI	
3507	PROJEKTAI			Brėžinys:	GENPLANAS M.1:1000	
A044	PV	J. Jurgelionis	2011-02	Laida		
	Arch.	E. Rimšaitė	2011-02			
Etapas	Užsakovas:	ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA			Objekto numeris:	CS-0095-TP-A
PP				Lapas	55	Lapų

1. Piliakalnio g. ir piliakalnis iš ŠV

2. Informacinis stendas ir takas iki laiptų į piliakalnį iš PV

3. Informacinis stendas ir automobilių aikštelė iš PV

4. Piliakalnio g. ir piliakalnis iš P

5. Aikštelės 3 vieta nuo piliakalnio

6. Aikštelės 3 vieta nuo piliakalnio

7. Aikštelės 3 vieta iš V

8. Piliakalnio g. ir aikštelių 1 ir 2 vieta nuo piliakalnio

Savivaldybės biudžetinė įstaiga. Savanorių g. 6. LT – 62142 Alytus, tel. (8 315) 51 990, faks. (8 315) 51 990,
 el. p. direktorius@alytausmuziejus.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre. kodas 191058256

TVIRTINU

Direktorė

Audronė Jakunskienė

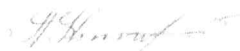
EKSPONATŲ PRIĖMIMO - PERDAVIMO AKTAS

2012 m. vasario 02 d. Nr. 2

Alytaus kraštotyros muziejus, atstovaujamas vyriausiosios rinkinių saugotojos Anelės Kalašnikovienės, perėmė, o UAB Archeologijos centras „Antiqua“ atstovaujamas archeologo Lino Girlevičiaus (girlevicius@gmail.com; tel. 8 686 07137) perdavė **nuolat saugoti** muziejuje šiuos eksponatus:

Eil. nr.	Pavadinimas ir trumpas aprašymas	Skaičius	Būklė	Kaina	Suma	Pastabos
1	2	3	4	5	6	7
1	Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (UK22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (UK16245) aplinkoje ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų (UK3316) teritorijoje, Piliakalnio g. Alytaus m. 2011 metais atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų radiniai	112				
2	Linas Girlevičius. Alytaus piliakalnio su gyvenvieta (UK22599) teritorijoje ir aplinkoje, senkapio (UK16245) aplinkoje ir Alytaus geležinkelio tilto liekanų (UK3316) teritorijoje, Piliakalnio g. Alytaus m. 2011 metais atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 2012 m., p. 58					

Priėmė: vyriausioji rinkinių saugotoja

Anelė Kalašnikovienė

Perdavė: archeologas

Linas Girlevičius

1	2	3	4	5	6	7
3	Merkinės senojo miesto vietoje (UK3680), Vilniaus g. 1, Merkinės mstl., Varėnos r., 2011 metais atliktų detaliųjų archeologinių tyrimų radiniai	6				
4	Linas Girlevičius . Merkinės senojo miesto vietoje (UK3680), Vilniaus g. 1, Merkinės mstl., Varėnos r., 2011 metais atliktų detaliųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 2012 m., p. 22	11				
5	Merkinės senojo miesto vietoje (UK3680), Gardino g. 1, Merkinės mstl., Varėnos r., 2011 metais atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų radiniai					
6	Linas Girlevičius. Merkinės senojo miesto vietoje (UK3680), Gardino g. 1, Merkinės mstl., Varėnos r., 2011 metais atliktų žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita. Vilnius, 2012 m., p. 24					

Pagal šį aktą priimti 129 (vienas šimtas dvidešimt devyni) eksponatai ir trys ataskaitos

Aktas sudarytas 2 egzemplioriais

Priėmė: rinkinių vyriausioji saugotoja

Anelė Kalašnikovienė

Perdavė archeologas

Linas Girlevičius

Zooarcheologinės medžiagos analizė

Žvalgomoji perkasa nr. 1, pilkos žemės sluoksnis (paviršius, virš įžemio)

Galvijo petikaulio du fragmentai, kairiojo blauzdikaulio du fragmentai, centrinis kulno kaulas, dešinysis šokikaulis, stipinkaulio fragmentas, viršutinis krūminis dantis. Kaulai priklausė mažiausiai vienam gyvuliui, kurio amžius – apie 3-4 m.

Kiaulės dešiniojo stipinkaulio fragmentas.

Elnio dešinėsios pėdos fragmentas, I pirštakaulis. MIS (minimalus individų skaičius) 1.

Žvalgomoji perkasa Nr. 2, juodos žemės sluoksnis

Galvijo du blauzdikaulio, du petikaulio fragmentai, mentės fragmentas. Kaulai priklausė mažiausiai vienam gyvuliui.

Kiaulės kairiojo petikaulio fragmentas.

Elnio kairiojo pėdos kaulo fragmentas.

Stambių žolėdžių 5 smulkūs ilgųjų kaulų fragmentai.

Žvalgomoji perkasa nr. 1, molio sluoksnelis virš juodos žemės sluoksnio

Briedžio dešiniojo blauzdikaulio dalis (suaugusio individo).

Žvalgomoji perkasa nr. 1, juodos degėsingos žemės sluoksnis

Galvijo dešinysis šokikaulis, 4 krūminiai dantys, dešiniojo petikaulio du fragmentai, mentės kaulo du fragmentai, stipinkaulio fragmentas. Kaulai priklausė mažiausiai vienam suaugusiam individui.

Ožiuko (jauno) kaukolės fragmentas.

Kiaulės kairiojo blauzdikaulio dalis, kairiojo viršutinio žandikaulio fragmentas, atlanto dalis, po vieną blauzdikaulio, petikaulio, dubens kaulo fragmentą. Kaulai priklausė mažiausiai dviems gyvuliams, vienas kurių apie 2 m., kitas kiek vyresnio amžiaus.

Tauro/stumbro dešinysis kulnakaulis, du I pirštakauliai, kaukolės fragmentas(?), po vieną kairiojo šlaunikaulio, blauzdikaulio, šonkaulio fragmentą. Kaulai priklausė mažiausiai vienam suaugusiam individui.

Elnio du I pirštakauliai, šokikaulio fragmentas.

Briedžio I pirštakaulis.

Stambių žolėdžių 7 smulkūs ilgųjų kaulų fragmentai.

Žvalgomoji perkasa nr. 7, molinga žemė virš šlyno

Galvijo po vieną kairiojo ir dešiniojo blauzdikaulio fragmentą, du smulkūs blauzdikaulių fragmentai, stipinkaulio fragmentas, dešiniojo pėdos kaulo dalis, kaklo slankstelis. Kaulai priklausė mažiausiai dviems gyvuliams, vienas kurių apie 2 m., kitas vyresnis kaip 3,5-4 m. amžiaus.

Kiaulės kaukolės fragmentas, du dešinieji, viena kairysis viršutiniai žandikauliai. Kaulai priklausė mažiausiai dviems apie 2 m. gyvuliams.

Arkliai kairiojo mentės kaulo du fragmentai.

Stirnos kairiojo mentės kaulo dalis.

Stambių žolėdžių 4 smulkūs ilgųjų kaulų fragmentai.

Iš viso buvo ištirti 75 gyvūnų kaulai ir jų fragmentai. Dauguma kaulų kapoti, beveik visi – apgraužti šunų ir kiaulių. Naminiams gyvuliams priklausė 43 (57 %). Galvijams iš jų priskirta daugiausiai 30 (40 %), kiaulėms 12 (16 %), dar 1 (1,3 %) – jaunam ožiukui. Iš 16 (21 %) laukinių gyvūnų kaulų daugiausiai – 7 (9,3 %) – priklausė taurui/stumbriui, 6 (8 %) – elniui, 2 (2,6 %) briedžiui ir 1 (1,3 %) – stirnai. Dar 16 (21 %) smulkių vamzdinių kaulų fragmentų tiksliau identifikuoti nepavyko, galima pasakyti, kad jie priklausė stambiems žolėdžiams gyvūnams.

Dr. G. Piličiauskienė

2012-01-30